

Malevasuvi annab noortele

natuke taskuraha ja hulga uusi sõpru. Lk 3

Roman Sultangirejev:

Augustibluus on nagu laps, kes peabki oma elu elama. Lk 7

Lääne Elu

Värsked uudised www.le.ee

EESTI VANIM JÄRJEPIDEVALT ILMUNUD SÕLTUMATU AJALEHT

LAUPÄEV, 3. AUGUST 2024 | NR 88 (5079) | 1,50 €

Indrek Prits

pani lapsepõlve maitse pirukate sisse. Lk 5

● VÄHE RUUMI

Osavald otsib Linnamäe lasteaiale laienemisvõimalust

Oru osavald otsib lahendusi, kuidas ruumikitsikuses vaevleva Linnamäe lasteaia edasi tegutseda.

URMAS LAURI
urmas.lauri@le.ee

„Asi ei anna oodata ja tegutseda tuleb kohe,” ütles Oru osavallavanem Janek Loorens Lääne Elule. Tema sõnul tuleb lasteaia renoveerimise ettevalmistustega alustada juba praegu ning suurimad mured tuleva aasta jooksul ära lahendada.

Lahendused seisavad raha taga. „Kui vald ütleb „ei”, siis otsin alternatiivset rahastust,” nentis Loorens.

Loorens võrdles Lääne-Nigula lasteaia valla lasteaedade arengukavast võetud andmete alusel. „Ja selle tulemusena leidsin, et Linnamäe lasteaed – muuseumi valla suurim lasteaed – on valla lasteaedadest kõige madalimas olukorras,” tõdes osavallavanem.

„Liikumisruum, ventilatsioon ja katus,” loetles Loorens olulisi vajakajäämisi kolmapäeva õhtul lasteaia hoolekogule ja osavallakogu liikmetele esinedes. „See tagaks lastele enamvähem sama õpikeskkonna, nagu on valla teistes, sama suurusega lasteaedades.”

Laste arv muudkui kasvab

Et asja parandada, on Loorensi sõnul vaja sellega tegeleda kohe. „Seadusest tulenevalt on lasteaedadele kehtestatud normid, millest tuleb lähtuda ja esimesed tegevused ära teha,” ütles ta.

Oru osavalla laste arv on pidevalt kasvanud ja praegu on Linnamäe lasteaed Lääne-Nigula valla suurim – lasteaiais käis 98 last. Viies lasteaiarühm avati eelmise õppeaasta alguses ning see tähendas, et rühmaruumi loomiseks tuli loobuda liikumis- ja ühistegevusruumist. „Terve õppeaas-

Oru osavallavanem Janek Loorens tuli renoveerimiskavaga lasteaia hoolekogu ja osavallakogu ette kolmapäeval. Loorens loodab, et saab lasteaia ajakohastamiseks tugete ka vallavolikogult ja vallavalitsuselt.

URMAS LAURI

Lasteaia liikumisruumi saab ehitada praegusesse katusealusesse (joonisel vasakpoolne hooneosa). JOONIS: MELU ARHITEKTID

ta oleme püüdnud ilma selleta hakkama saada,” tõdes Lääne-Nigula lasteaedade juhataja Kerda Ledis.

Eelmise õppeaasta algusest on lasteaia oma liikumisõpetaja. „Oleme leidnud erinevaid võimalusi – teha õues, teha katusel, teha magamistoas. Kuigi me ei saa seda korralikult teha, oleme kuidagimoodi hakkama saanud,” lausis Ledis. „Õnneks

on kultuurisaal, kuhu mahuvad korraga nii meie sada last kui ka lapsevanemad.”

Loorensi sõnul on liikumis- ja ühistegevusruumi ehitamiseks lahendus olemas. Melu Arhitektid on koostanud lasteaia laiendusprojekti, millega nähakse ette 75 ruutmeetri suuruse liikumisruumi ehitamine lasteaia kaugemasse otsa, sinna, kus praegu on katusealused.

Vald andis Grossi poele Lihulas roheline tule

Lääneranna vallavalitsus kinnitas kolmapäeval äriimees Oleg Grosile kuuluva OG Elektra Lihulasse ehitatava poe detailplaneeringu.

Vallavanem Ingar Saare ütles, et nüüd saab OG Elektra esitada ehitusprojekti ja hakata ehitustööd taotlema. „Üritame kiiresti menetleda, loa võiks saada kuu kahe jooksul,” lausis Saare.

„Ehitusprojekti teeme praegu niikuinii, esimesel võimalusel, kui see valmis saab, hakkame ehitustööd taotlema ja hoonet tegema,” lausis OG Elektra juhataja liige Kertu Olu. „Ehitamine ei võta kaua, maksimaalselt pool aastat. Aga oleneb sellest, millal saab alustada ja ka sellest, milline talv tuleb.” Kui kõik laabub ja talv tuleb pehme, võiks poe järgmisel aas-

tal vabariigi aastapäevaks valmis saada. „Nii võib tõesti juhtuda,” nentis Olu.

OG Elektra investeerib ehituse paar miljonit eurot ja töökohti lisandub sellega paarkümmend. Lihula poe tuleb 1300 m² suurune. Hoones leiavad koha apteek ja lillekauplus.

Lihulas on praegu kolm toidukauplust – Coop'i poe, Meie toidukaupluse poe ja pisike erapoe Kõhurõõm. Rajatava Grossi poe naabruses pisikest Kõhurõõmu poe pidav Lydia Truumees ütles, et tal sai 1. aprillil 30 aastat oma pagaritöökojaga alustamisest.

Seda, et Grossi poe talle naabriteks tuleb, Truumees ei pelga. Vastupidi, ta ootab seda. „Ootan pikisilmi, tundsin juba hirmu,

et äkki nad ei hakkagi tegema,” lausis Truumees. „Praegu sõidab 20-25 autot mööda, üks peab kinni. Aga siis tuleb uue poe juurde uhke parkimisplats ja kõik tulevad siia [Kõhurõõmu] uudistama. Minu oma klient ei kao kuhugi, aga siis tuleb uusi juurde!”

Varisemisohtlikuks muutunud piimatööstuse hoone ja kinnistu ostis Lääneranna vald omanikult 5000 euro eest ja lasi hoonet kolm aastat tagasi lammutada plaaniga tühjaks jäänud kinnistu maha müüa.

Aktsiaselts OG Elektra, kellele kuulub Grossi kaupluste kett, ostis Lääneranna vallalt mullu suvel Lihulas Tallinna maantee 65 asuva vana piimatööstuse 1,3 ha suuruse kinnistu hoonestusõiguse veebioksjonil 90 000 euro eest

koos kohustusega ehitada sinna kahe aasta jooksul toidupoed.

Kui OG Elektra nõutud aja jooksul toidupoed valmis ja kasutusloa saab, müüb vald kinnistu ühe euro eest hoonestusõiguse omanikule maha.

Esimesed kaks Grossi poe avati 1991 ja esialgu olid poed vaid Lääne-Virumaal. Nüüd on Grossil Eestis 80 poe. „Abja-Paluoja [Viljandimaal – toim.] läheb septembri alguses 81. poe lahti,” lausis Olu. Pärnumaal asuvad Grossi poed Värdas, Pärnu-Jaagupis ja Kilingi-Nõmmel. Läänerannas ühtegi Grossi poe ei ole.

OG Elektral on oma logistikakeskus koos autoparki ja jahelaoga Rakvere vallas. OG Elektra kontsernis töötab üle 1600 inimese.

URMAS LAURI

Haapsalu rannad on puhtad

Tormituuled viisid eelmisel nädalal Haapsalu randades olnud sinivetikad ära ja rannad on puhtad.

Sellest hoolimata jäävad randadesse püsti hoiatavad sildid, millel on kirjas, et suplusvesi võib tekitada löövet. „Nii oli ka eelmisel aastal,” ütles Haapsalu linnavalitsuse linnakeskkonnaspetsialist Briti Klimberg.

Kordusproovi terviseamet merest ei võta. „Teeme siis, kui visuaalselt on vetikaid näha,” ütles terviseameti vaneminspektor Lea Kiis.

Klimberg lisas, et Haapsalu Linnahoidlus on rannad puhastanud ja vesi on nädala algusest puhas. „Ohtu ei ole,” ütles Klimberg.

MALLE-LIISA RAIGLA

Hoiatussildid jäävad randadesse üles. MALLE-LIISA RAIGLA

● JUHTKIRI

Töökasvatus

Nooored on läbi aegade tahtnud suvel tööd teha, seda võibolla mitte niivõrd töötegemise enda, kui just taskuraha teenimise pärast. Sageli kurdavad lapsed ja noored, kellel pole kuigi palju töökogemust ja kelle palgamisel tuleb arvestada kõrvõimalike reeglitega – alates tööajast ja lõpetades tööriistadega, mida nad kasutada tahavad –, et suveks tööle saada on keeruline. Samas kurdavad ettevõtjad, et suvel on hooajalist tööjõudu keeruline leida. Ja neilgi on õigus. Sest noorte tööle võtmine on tehtud ettevõtjatele kirjeldamatult keeruliseks. Mõne aasta eest lubas tööinspektsioon küll leevendusi, kuid ettevõtjad ei tunneta seda kuigivõrd.

Siin tulevadki appi töömalevad, kuhu on enamasti tung nii suur, et kõik soovijad sinna ei mahugi. Nii ka Lääne-Nigula vallas pääses pärast mõne-aastast vaheaega taas avatud malevarühma vaid 14 noort. Haapsalus said kahe vahetuse malevakohtad täis juba paari päevaga ja ligi vähemalt vahetuse jagu tahtjaid jäi ukse taha.

Malevasuvel on omamoodi romantiline kuvand. Ühelt poolt on malev koht, kus tööd teha ja taskuraha teenida ning seda nimetabki enamik malevasi ühe olulise põhjusena, miks malevasse kandideerida. Teisalt pole aga töökogemuse kõrval vähetähtis ka seltsielu, sest malev on koht, kus võib leida uusi sõpru ja veeta koos nendega mõnusalt aega.

Kui nõukogudeaegsetes malevates veetsid noored sageli terve kuu maatööd tehes, siis tänapäeva malevad, vähemalt Läänemaal, on tunduvalt lühemad, kestes vaid nädala. Eks seegi sõltub malevat korraldava omavalitsuse rahakoti paksusest ning sobivate tööde ja tööandjate leidmisest. Lääne-Nigula katsetas üle aastate õõbimisega malevat, Haapsalus lähevad lapsed õhtul koju ja seltsielu osa on selle võrra kasinam. Aga vaatamata sellele annab see lastele ja noortele võimaluse oma suve veidikenege kasulikult veeta ja midagi ka oma kodukandi heaks teha, sest nii nagu Lääne-Nigula maleva korraldajad on öelnud, ehk püsib noorte endi korda tehtu kauem terve ja korras.

● TEISED LEHED

Tasuline parkimine kui tervisesõbralik tegu

PÕHJARANNIK. Kuna Jõhvi keslinna kahe suure ärikeskuse parklad muutuvad augustis tasuliseks, tuleb ka vallavalitsusel mõelda kogu keslinna parkimiskorraldusele, kirjutatakse Ida-Virumaa ajalehe juhtkirjas. Osale sõidukiomanikele ei olegi paraku küsimus niivõrd parkimistasu jaoks raha väljakäimine, kui võrd põhimõtteline hoiak mitte maksta. Nii väikses linnas nagu Jõhvi võiks olla linnaservades rohkem selliseid avalikke parklaid, nagu hiljuti raudteejaama juurde rajati. Sealt ei kulu keslinna jalutamiseks rohkem kui viis minutit. Ei oleks midagi hullu ka sellest, kui oma töökoht autoni minekuks kuluks 10-15 minutit.

Eesti Terviserajad jagasid mõned aastad tagasi kampaaniakorras parkimiskelli soovitusena jätta auto suuremate poodide juures kõige kaugemasse nurka, kuna nii on võimalik saada päevas pisutki rohkem samme. Sel nädalal tervise arengu instituudi avaldatud uuring toob samuti esile, et suur osa Eesti inimeste tervisemuredest tuleneb vähesest liikumisest. Seda arvestades on parkimise tasuliseks muutmine tervisesõbralik tegu.

● LAUSELAEN

„Arvan, et sattusime õigel ajal õigesse kohta, et „uppuv laev“ päästa.”

ToGo Sushi uus omanik Kerli Tael. Lääne Elu, 1. august 2024

NÄDAL

Ta kasvab siiski!

Eesti majandus on hakanud aeglaselt kasvama, ent taastumisprotsess saab olema pikk ja vaevaline.

Statistikaameti värske kiirhinnangu põhjal oli Eesti majandus ka selle aasta teises kvartalis mullusega võrreldes languses. Mulluse teise kvartaliga võrreldes oli SKP esialgse hinnangu põhjal 1,7 protsenti väiksem. Mulluse 3protsendilise majanduslanguse ja esimese kvartali -2,1 protsendiga võrreldes on number justkui parem, aga kukkumine on endiselt suur. Teisalt maalib eelmise aastaga kõrvutamine olukorrast natuke vale pildi.

Negatiivsete pealkirjade varju jäi tõik, et kuigi aastases lõikes on majandus endiselt kahanenud, siis eelmise kvartaliga võrreldes SKP suurenes – tõsi, küll vaid 0,2 protsenti. Viimati nägi Eesti kvartaalset majanduskasvu 2021. aasta neljandas kvartalis, kui uudisportaalid avaldasid päevaseid koroonasse nakatumise numbreid. Nii on kinnitust leidnud majandusekspertide ennustused, et majandus on jalad põhja saanud ja edasi võib oodata isegi tillukesi kasvunumbreid.

Ent millises seisus on meie peamised majandussektorid? Pikka aega on Eesti majanduse suurim murelaps meie suurim majandusharu, tööstussektor. Kiire intressimäärade tõus on mõjutanud Eesti tööstusettevõtete valusamalt kui paljudes teistes riikides, sest oleme sõltuvad ekspordist kõrge võlakooomusega Põhjamaadesse. Et sealsed ettevõtted ja majapidamised on kallite laenumaksete tõttu olnud sunnitud kulusid koomale tõmbama, on tellimusi jäänud vajaka. Selle kõige tulemusena on tööstuse tootmismahud olnud 2022. aasta kevadest saadik languses, olles toonase tipuga võrreldes umbes 20 protsenti madalamad.

Ent ükski langus ei kesta lõputult ja esimeste intressimääralangetuste taustal on esimesi päikesekiiri näha ka tööstuses. Majandusliku kindlustunde näitajad on sektorite üleselt paranenud nii Soomes kui Rootsis.

MIHKEL NESTOR
SEBI majandusanalüütik

Selle tulemusena on jalgu alla saamas ka sinne tööstus. Töötleva tööstuse tootmismahud on suurenenud viimastest neljast kuust kolmel. Tõusnud on uute tellimuste hulk, mille najal on paranenud tööstusettevõtete kindlustunne. Samas, vaatamata olukorra paranemisele on tööstusettevõtted veel kaugel oma täiest tootmisvõimsusest ja konkurentsihedral turul tuleb pingutada iga kliendi pärast.

Omaette probleem on eksporditava tööstuse jaoks kiire palgakasv, mis pole vaatamata pikale mõõnale ülejäänud majanduses oluliselt aeglustunud. Lühikeses plaanis on see ettevõtjate jaoks suur väljakutse, ent pikemas vaates võib majandusele kasulikult mõjuda, sest palgasurve sunnib ettevõtteid tootmisprotsesse tõhustama ja mõtlema, kuidas toodangu eest paremat hinda küsida. Kõigi ennustuste kohaselt püsivad intressimäärad kõrged veel pikemat aega, nii pole kuldaegade naasmist tööstusse ei sel ega ilmselt ka järgmisel aastal oodata. Paranenud väljavaade annab ehk tööstusele indu paremateks aegadeks valmistuda.

Vähe põhjust rahuloluks on ka jaekaubandusettevõtetele. Ka jaekaubanduses on müügitulud olnud languses rohkem kui kaks aastat. Kuigi kallimad laenumaksete on mõjutanud ka eestlaste tarbimisvõimalusi, on majapidamiste võlakooomus madalam kui Põhjamaades. Samuti on üllatavalt hea olukord valitsenud tööturul.

Jaekaubanduse müügitulude suure languse taustaks on kolm põhjust: inflatsioon, varasem liigsuur tarbimi-

ne ja madal kindlustunne. Hoolimata kiirest keskmise brutopalgaga kasvust ei suutnud palgatõusud tempot pidada inflatsiooniga, mis 2022. aastal küündis ligi 20 protsendini. Madalam reaalpalk tähendas kasinamaid võimalusi tarbida. Kiirenev inflatsioon ja pensionifondidest vabanenud raha pani inimesi innukalt ostlema, mille tulemusena saabus eriti koduelektroonika- ja ehistuspoode jaoks korras kuld-aeg. Jaekaubanduse müügitulud kerkis kaugelt üle piiri, mida võiks pida pikaajaliselt jätkusuutlikuks. Kui kodus remont tehtud, uus telekas ja muruniiduk ostetud, siis mõnda aega sääraseid suuri kulutusi ei tehta. Kõige suurema kaalu ja pikemaajalise mõjuga on tarbimisele mõjunud aga majapidamiste madal kindlustunne. Kuigi objektiivselt pole tarbimiseks vajalik raha kadunud, mõjutab inimeste ostususeid majanduses ja ühiskonnas laiemalt toimuv. Luges kaks aastat järjest lehest uudiseid vinduva majanduse ja kallite hindade kohta, muutub ostja paratamatult alalhoidlikumaks.

Varasemate majandusprognoside võtmetees oli, et tunneli lõpus paistab valgus ja meie kaubanduspartnerite ja eksportijate paranev majandustervis hakkab peagi eestlaste tuju tõstma. Uudiste valguses eesootavatest maksumõjudest tuleb prognoosides nüüd teha korrekture. Juba matemaatiliselt on summa, mis käibemaksu- ja tulumaksutõus majapidamiste rahakotist võtab, märkimisväärne, kuid vähemalt samavõrra kahjulik saab see olema kindlustundenäitajatele. Ajalooliselt on ebameeldivad poliitilised sündmused eestlaste tarbijakindlust oluliselt mõjutanud ja vaevalt olukord ka nüüd teistsugune on. Samas näitab ajalugu sedagi, et eestlane mõtleb ette, mistõttu võib järgmisest aastast suurenev käibemaks aasta viimastel kuudel jaekaubandusele ka positiivselt mõjuda.

● Jaekaubanduse müügitulud kerkis kaugelt üle piiri, mida võiks pidada pikaajaliselt jätkusuutlikuks.

Vormsi andis eestiaegse pritsikuuri rendile

Vormsi vallavalitsus otsustas kolmapäeval, et rendib eestiaegse pritsikuuri ühe euro eest kuus Vormsi kodukandiühingule.

Vormsi kodukandiühing peab saarel talumuuseumi ja Vormsi vallavanema Maris Jõgeva sõnul saab pritsikuurist osa ekspositsioonist. „Pritsikuur asub täpselt muuseumi külje all,” märkis Jõgeva.

Veidi üle 20 ruutmeetri suurune kuur on seisnud aastaid niisama ja selle seisukord pole hea. „Tahaksime ta piirkonna jaoks säilitada ja kõige parem viis seda teha on anda ta kasutusse,” ütles Jõgeva. Samasugused pritsikuurid ehitati Jõgeva

sõnul igasse külla pärast Sviby küla tulekahju 1932. aastal, aga Sviby oma on ainukesena säilinud.

Sviby 36 talust põles toona maha 21 ja koduta jäi üle saja inimese. Nüüd on kavas toona-sest suurest õnnetusest koostada ja kuuri üles panna näitus.

Sviby külas asuv pritsikuur oli enampakkumisel ja ainsa pakkujana sai selle kodukandiühing alghinnaga. Rendileping sõlmitakse kümneks aastaks ja rendile võtja peab tagama, et kuur säilib ja oleks eksponeeritav kohaliku vaatamisväärsusena.

KAIE ILVES

Vormsi spordihoone ehitus läheb lahti

Vormsi vallavalitsus valis kolmapäeval välja saarel pikisilmi oodatud spordihoone ehitaja. „Ideaalne, kui selle aasta sees saaks kopa maasse lüüa,” ütles Vormsi vallavanem Maris Jõgeva.

Pakkumuse tegi kolm ehitajat, kaks ei vastanud nõuetele ja vallavalitsus tunnistas sobivaks BauEsti veidi üle miljoni euro suuruse pakkumise. „Mis on suurusjärgus 40 000 eurot kallim kui kalkuleeritud, aga sellise suure projekti puhul on see üsna väike vahe,” märkis Jõgeva. „Omaosalus natuke kasvab.” Spordihoonet on saarel oodatud pikisilmi. Küsimusele, kus

saarel sporti tehakse, vastas Jõgeva, et õues. Kasutatakse ka rahvamaja saali, mis pole selleks ette nähtud. „Kooli kehalise kasvatuse tunnid on olnud kasinates tingimustes koolimajas,” ütles Jõgeva.

Spordihoone kerkib koolimaja taha staadioni kõrvale. „Asukoht on väga hea,” märkis Jõgeva. Peale saali tulevad spordihoonesse väike jõusaal, rietus- ja duširuumid ning ruum spordivahendite hoiustamiseks.

Ehituseks sai kohalik omavalitsus toetust, üle 250 000 euro tuleb valla enda eelarvest.

KAIE ILVES

Vallavalitsus lasi Tuudi koolimaja hinna alla

Viimati alghinnaga 125 000 eurot oksjonil olnud Tuudi vana koolimaja läks uuesti enampakkumisele alghinnaga 105 000 eurot.

Enne seda on hoonet korduvalt müüdnud alghinnaga 150 000 eurot, aga ostjat pole leitud. Nüüd pani Lääneranna vallavalitsus koolimaja müügi 45 000 eurot odavamalt. „Me tahame teda ära müüa,” ütles Lääneranna vallavalitsuse liige Urmas Osila Lääne Elule. „Kui keegi ei ostnud, siis oli hind vale.”

Otsuse hoone maha müüa tegi Lääneranna vallavolikogu mullu detsembris. Esialgu oli kavas see müüki panna alghinnaga 95 000 eurot. Arvestades „hoone suurust, ruutmeetreid ja korrasolekut” tegi Lääneranna vallavolikogu majanduskomisjoni esimees Hardi

Tuudi koolimaja. KUVATÖMMIS

Pikkmete ettepaneku tõsta alghinda 150 000 eurole, sest tegemist on külakogukonna endise hoone ja koolimajaga.

Risti-Virtsu maantee ääres asuv maaküttega kolmekorruselise hoone on korras. Viimati tegutses seal Tuudi raamatukogu, mille Lääneranna volikogu kinni pani, ja külaselts. Tuudi kool suleti 2012. aastal.

KAIE ILVES

● TASKURAHA JA UUSI SÕPRU

Malevasuvi andis lastele tööd

Pärast mõneaastast pausi tegutses Lääne-Nigula vallas taas suvemalev, kus valla noored said nädala koos tööd teha.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

Kolmapäeval korrastasid malevased Palivere supluskohta: puhastasid kaldaid võsast ja ehitasid päästerõnga jaoks ohutusstendi.

Stendi jaoks mõõtu võtnud Kevin Matteus ja Hardi Lauri leidsid, et malevas on tore ja saab suvel midagi tehtud ka. Matteus ütles, et on varemgi suvel tööl käinud ja enda sõnul tööd ei vali. „Ei ole noorel raske tööd leida. Olen nõus tegema põhimõtteliselt kõike. Aga malev on küll esimene koht, kus minuga leping on tehtud,” täpsustas ta.

Noarootsi tüdrukud Grete Kuldmaa, Lisandra Narrusson ja Emilia Liias tulid malevasse sellepärast, et kodus igav ei oleks. „Siin saab sõpradega koos olla,” ütles Narrusson. Tüdrukute meelest on töö jõukohane ja nemad nõus tegema kõike, mida välja pakutakse. Hanna-Marietta Sarapuu Ristilt rääkis, et malevasse kandideerimine ja motivatsioonikirja kirjutamine oli lihtne. „Motivatsiooni oli küll – raha teenida ja uusi sõpru leida,” sõnas ta.

Suurem ühtekuuluvus

Lääne-Nigula noortemaleva liikmed – 14 noort vanuses 14–18 – said päris malevakogemuse, sest rühm elas selle nädala ühiselt Palivere noortekeskuses. „2018. ja 2019. aastal oli ka Lääne-Nigulas noortemalev, aga siis mitte ööbimisega. Siis said lapsed küll kaks nädalat tööd teha. Seekord mõtlesime korraldada ikka nii päris maleva moodi, ööbimisega. Aga, jah, lühemalt,” ütles Taebala noorsootöötaja Karmen Aavik. Lapsed on tema sõnul sellega eriti rahul. „Ütlevad, et rühma ühtekuuluvustunne on suurem,” vahendas ta.

Paliveres töötasid noored esimesel päeval spordihoones, kolides tühjaks remonti minevaid ruume ja rohisid võrkpalliplatši. Järgmisel päeval värvisid bussijaama. „Kavas on veel värvida

Kevin Matteus (vasakul) ja Hardi Lauri ehitasid Paliveres ohutusstendi, kui nende rühmakaaslased rannaala koristasid.

ANDRA KIRNA

kergliiklustee äärde jäävaid pinke,” ütles Aavik.

Palivere osavallavanema Andrus Eilpuu sõnul otsiti malevlastele tööd, millest oleks kasu paljudele. „Et avalikkus näeks, et midagi on värskendatud ja korradatud. Nagu siin ujumiskohas – kui hakkab võssa kasvama, siis teeme korda. Loodame, et kui noored ise midagi valmis või korda teevad, on nende asjade eluiga ka pikem ja hoitakse rohkem,” ütles ta.

Malevanädala viimased tööpäevad mõõdusid Taebala osavallas, kus korrastati Leediküla kalmistut ja Lääne-Nigula vallavalitsuse ümbrust ning Taebala aleviku parki.

Aaviku sõnul said noored malevasse kandideerida veebis. „Nad kirjutasid motivatsioonikirja ja selle põhjal valisime. Tahtjaid oli umbes 20 kanti. Aega kandideerimiseks oli kaks nädalat. Esimesed avaldused tulid kohe, aga mõned ka viimasel päeval,” rääkis ta.

Tööd said malevlased teha neli tundi päevas ja vald maksis neile

selle eest ametlikku miinimumpalka. Kahe vahetusega noortemalev tegutses suvel ka Haapsalus. Esimene malevavahetus töötas 17.–20. juunil ja teine vahetus tuleb tööle 26.–30. augustil.

Noored teevad heakorratöid

„Sel aastal said Haapsalu noored malevasse registreeruda läbi ARNO [haridusteenuste haldamise süsteem],” ütles Haapsalu noorte huvikeskuse juhiabi Kairi Öunaid, kelle kureerida oli malevasse registreerumine. Ta pidas selle eeliseks asjaolu, et registreeruda said ainult Haapsalu noored. „Kokku pääses Haapsalus malevasse 60 last vanuses 11–17 aastat. Mais, kui avasime registreerimise, said rühmad täis kahe päeva. Ligi 30 soovijat malevasse ei mahtunud,” tões Öunaid.

„Malevategevuste jaoks küsime projektiraha ja malevlaste palk tuli linnalt. Eelarve on jäänud samaks, aga et miinimumpalk tõusis, saame nüüd malevasse võtta vähem lapsi,” ütles Öunaid.

Haapsalu noorsootöötaja Kathryn Saare sõnul tegid esimeses malevavahetuses nooremad lapsed keskkonnakunsti. „Korjasid oksid, käbisid ja löid neist teoseid, juhendasid neid meie keskuse noorsootöötajad. Vanemad tegid heakorratöid, puhastasid tänava kivide vahesid, rohisid promenaadi ja õlitasid mänguväljaku laudist,” rääkis Saare. Malevavahetuse viimasel päeval käidi Silma õpikojas.

Kuna lapsed tohivad töötada päevas neli tundi, tehti hommikupoolikuti tööd ja pärastlõunane aeg oli laagritegevuste päralt. „Külas käis vaimse tervise öde, lauamängudisainer Meelis Loovere juhendas lauamängude valmistamist ja nooremad said tema tehtud lauamänge mängida. Toimus rahatarkuse töötuba ja räägiti ettevõtlusest,” kirjeldas Saare.

Teise rühma kava on Saare sõnul sarnane, töö sõltub aga ikka sellest, mis linnas parasjagu vaja teha on. „Suurematele heakorratöid ja noortele keskkonnakunsti,” lubas ta.

Lihula linnus raiutakse võsast välja

Vastuseks Lihula linnusemäe kinnikasvamise pärast muretsevale Lääneranna valla Valuste küla mehele Phil Moore'ile soovitas ajaloolane Mati Mandel linnusemäe võsast ja puudest lageldaks raiuda talgukorras.

„See on väga suur töö, muuseas,” nentis Mandel. „Me [Keskaegse Lihula MTÜ – toim.] oleme seda paar korda teinud.” Mandeli sõnul võiks seda nüüd teha nooremad inimesed. „Meie oleme juba vanad,” ütles tuleval aastal 80aastaseks saav ajaloolane. „Olen paar korda käinud tegemas kambaga koos, aga nüüd peaksid nooremad selle ette võtma. See on Lihula asi ju. Nüüd oleks vaja, et noored lööks suure seltskonnaga kaasa, võsaraiumise võiks teha talgukorras.” Moore kirjutas Meie Lihula rühma sotsiaalmeediapostitu-

ses, et oli šokeeritud sellest, et linnusemäe välisel muldvallil kasvavad kõrged puud varjavad kena vaadet. „Oli ainult üks väike ala, kust sai vaadata Tallinna maantee ja Kasari piirkonna poole,” tões Moore. „Näib, et on aeg lõikamiseks.”

Moore'iga sama meelt oli ka Lihula mees Jaan Laats. „Väga toetan seda arvamust,” nentis Laats. „Olen ise käsivikatiga sealt müüride eest aastaid tagasi rohtu niitnud enne Lihula päevi. Samuti linnusevalli äärt võsast ja puudest puhastanud koos Keskaegse Lihula fondi inimestega.”

Reimo Põldäär soovitas hoog töö tegemiseks kokku ajada paarkümme vabatahtlikku, tegevus kooskõlastada valla ning muinsuskaitseametiga ning siis „anda aga hagu”.

Põldäär soovitas vaadata Lihulast 25 km lääne poole, Virtsu. „Kus kogukond ise teeb ka midagi ära, mitte ainult ei stüüdista riiki, valda vms. Pakkuge lahendusi, mis liidavad inimesi ja mis pakuvad lahendusi, mitte ei toida vastandumise tunnet,” soovitas Põldäär. „Kui vajalikud load olemas, siis võin rahulikult oma võsalõikajaga päeva abis olla ja lapsed ka kaasa vedada oksitassima või muud sellist.”

Endine Lihula gümnaasiumi ajalooõpetaja Neeme Kook meenutas, et valli ja mõisa ümbruse tegi korda MTÜ Keskaegne Lihula oma vabatahtliku tööga 1990. ja 2000. aastatel. „Enne seda ei paistnud mõis võsast väljagi, pärast oli kaunis vaade mõlemas suunas,” nentis Kook.

Lääneranna vallavanema Ingvar Saare sõnul on vallalinnuse-

mäe puhastamiseks ettevalmistamisel projekt, millele püütakse lisatoetust saada. Linnusemäe puhastamise kava tegi vallale tasuta arheoloog Mihkel Tammet. „Lihula linnuse varedel võiksid Risti-Virtsu maanteelt näha olla, see näitaks, et meil on mõisa muuseum valmis, viinaait valmis, et tulge Lihulast läbi,” lausub vallavanem Ingvar Saare.

Lääneranna vallavalitsuse majandusosakonna juhataja Urmas Osila lisas, et tal on septembris kohtumine muinsuskaitsemeeti esindajaga. Siis vaadatakse üle võimalikud puud, mis oleks vaja maha võtta, et mõis paistaks tee peale ära. „Samal ajal avaneks ka mõisa saalidest ilus vaade Kasari luhale, nagu Phil [Moore] ka kirjutas,” ütles Osila.

URMAS LAURI

Kinnisvarajutud tassi kohvi ja koogiga!

Tule küsi kinnisvaraalaast nõu, räägime mis kinnisvaraturul toimub!

Helista või kirjuta mulle ja lepime aja kokku! Kohvi ja kook on minu poolt!

KARJAKINNISVARA

Annely Sermat
+372 513 5163
annely@karjakv.ee

Olümpiamängud

AIVO PALJASMAA

Kümme vagu nõuavad põllumehe sitkust

Vanasti öeldi, et kui olümpiamängudel algab kergetõustik, siis on mängud tõeliselt alanud. Eestlased võivad täpsustada, et kui algab kümnevõistlus, siis on tõeline olümpia käes.

Suurte lootustega seadis meie poolehoidjate armee eile ennast telerite ette nagu üks mees, et hakata jälle hõiskama või siis pettunult ohkama. Olenevalt sellest, kuidas meie omadel läheb. Iga nende näidatud tulemus lasti välgukiirusel andmebaasist läbi, et palju see ka punktitalbeli järgi väärt on.

Hommik kauniks renoveeritud Stade de France'il algas 1968. aasta Mehhiko olümpiamängudel kaugust tolle aja mõiste järgi silmapiiri taha hüpanud ehk 8.90ga kuldmedali võitnud Bob Beamoni etteastega. Kaugushüppe elav legend löi sauaga kolm korda vastu tartaan ja etendus võis alata.

Esimese kolme ala järel peaks ütlema, et meie mehed võitlevad ehtsa eestlasliku jonnakusega. Masin nagu natuke turtsuks siit ja seal, aga rassistakse põllumeeste kombel hambad ristis, et punktitalbelis kokkuvõttes eespool olijaid mitte kaugele lasta. Eelkõige käib see jutt meie suurima lootuse, hiljuti Euroopa meistriks kroonitud Johannes Ermi kohta. Midagi hullu veel esimeste aladega ei juhtunud, aga erilist sära ka nagu pole.

Kõrvalepõikena nii palju, et hull lugu juhtus paar tundi varem Soome rallil, kus meie autospordi iidol Ott Tänak tegi raske avarii ja kaardilugeja Martin Järveoja viidi lausa haiglasse. Täpsemalt ei tea praegu keegi midagi lisada ja nutunaist pole mõtet mängida, sest pealtnäha läks veel hästi. Aga tahes tahtmata mõjutavad sellised uudised meie kõigi meeli, sest väikese rahvana elame igale oma sportlasele rahvusvahelisel areenil jäägult kaasa. Oma pitseri vajutas sündmus ka olümpiaaastadionil oma starti ootavaid kümnevõistlejaid jälgides, et meie meestega midagi ei juhtuks. Staadionil muidugi täie hooga vastu puud ei pöruta ja kümnevõistluse ajal otseselt see Tänaku lugu enam meelde ei tulnud. Aga ega ta sellepärast veel meelest lähe.

Nii. Sada meetrit jooksid kõik meie mehed – Erm, Karel Tilga ja Janek Õiglane täitsa tubliult. Vorm on järelkult hea. Kaugushüppes jäi Ermil paarkümmend sentimeetrit puudu, aga Tilga puhul võis märgata, et tema tõukejalg on ikka hell ja mees ei saa täiega panna. Õiglane lonkas vaata et juba mõlemat jalga, aga tema puhul tundub see lausa firmamärk olevat. Tema naudib alati kaasaelamisest kohavaid tribüüne, mis eile hommikupoolikul olid üllatavalt rahvarohked. Hinnanguliselt üle 50 000 pealtvaataja. Õiglane ammutab publikust alati võistlusenergiat.

Kuuli tõukasid meie mehed väga püüdliselt, aga kaks-kolmkümmend sentimeetrit jäi igapähele veel varukasse.

Esimesed viis-kuus meest kipuvad eest ära libisema. Mustanahaline Saksamaa atleet Leo Neugebauer oli juba võistluseelsetel paljudel silmis peafavoriit ja ta tõusiski liidriks. Tokyo olümpiavõitja kanadalane Damian Warner jäi kolme esimese alaga temast küll 78 punktiga maha, aga ta on sedavõrd kogunud rebane, et nii lihtsalt teda löksu ei püüa. Väga hoogsalt alustasid 22aastased Norra imepõisid Markus Rooth ja Sander Skotheim, kes esialgse mulje põhjal lähevad ründama 8700 punkti piiri.

Mitte kuhugi pole veel kadunud ka Ermi võimalused, temagi võib norralastega samaväärse punktisumma koguda. Kindlasti on medalinõudlejate seas ka Puerto Rico esindaja Ayden Owens-Delorme ja grenadalane Lindon Victor. Kolmele medalile pretendeerib seega seitse meest.

Kõrgushüpe on Ermi jaoks muidugi otsustava tähtsusega, kus paari aasta tagune raske vigastus kipub mõnikord teda sel alal kõvasti häirima.

Kümnevõistlajate peres on mitmeid tuntud lendlauseid. Nagu näiteks, et see pole õige kümnevõistleja, kellel kusagilt ei valuta. Või siis, et õige kümnevõistlus algab teisel päeval. Õeldakse ka, et kui vihma ei tule, siis pole see õige kümnevõistlus. Ja lõpuks – punkte tasub lugema hakata alles enne viimast ala ehk 1500 meetri jooksu. Eks me siis finišis vaatame, kes on see õige kümnevõistleja.

Usume ja loodame siis meiega, et see õige mees on ikka meie mees.

Meespaaride pjedestaal. Ilo Toom (vasakult), Oliver Hanschmidt, Allar Õunapuu, Jaan Koppe, Magnus Velling ja Artur Kütt.

● PADEL

Padelimeistrid selgusid öötundidel

Meister peab selguma, olgu käes või südaöö. Täpselt nii juhtus Läänemaa esimestel padeli meistrivõistlustel, kus finaalmängud peeti prožektorite valguses.

AIVO PALJASMAA
info@le.ee

Ajagraafiku löid sassi sagedased vihmahood ja seetõttu tuli aeg-ajalt väljakukatte kuivamist oodata.

Naispaaride duellis jäid peale Pille Puskar ja Lisli Pak, kes alistasid Silvia Otsa ja Kai Puuseppa 6:3, 6:3. „Kõik servisid hästi ja meil oli vaja vastaste serv kindlasti kätte saada,” rääkis pärast mängu Puskar. „Meil oli Lisliga omavahel hea klapp ja suutsime ennast lõpuks maksuma panna.”

Puskar on kunagi heal tasemel tennis mänginud, Pakil see kogemus puudub, kuid suur huvi padel mängu vastu korvab selle puudujäägi.

Otsiti nõrgemat lüli

„Reket oli niiske ja pall oli märg. Jalad ka lirtsusid, sest ega päris kuivaks mänguplats ei tahtenudki,” rääkis pärast mängu Pak. „Harjumatu oli ka lausa öösel mängida, aga suutsime siiski olukorda kontrollida, kuna juhtisime pidevalt.” Pak lisas veel, et Otsa kätte ei tohti-

Läänemaa meistrivõistlused padelis

Osales 10 mees- ja 8 naispaari.

Naispaarid:

1. Pille Puskar ja Lisli Pak
2. Silvia Ots ja Kai Puusepp
3. Ester Rodima ja Maarja Müür
4. Piret Loooris ja Anni Neitsov

Meespaarid:

1. Jaan Koppe ja Allar Õunapuu
2. Ilo Toom ja Oliver Hanschmidt
3. Magnus Velling ja Artur Kütt
4. Anri Treifeldt ja Ain Lausmaa

ALLIKAS: SILVIA OTS

nud palli lüüa, kuna ta on liiga hea mängija.

Ots on samuti tennis taustaga ja samal ajal suur padel mängu propageerija siinmail. „Jaan Koppega kahekesi me neid meistrivõistlusi korraldasime ja olime ka kohtunikud. Segapaaride võistlustest ei saanud me ise seega osa võtta, küll aga nüüd,” rääkis Ots. „Mõnus finaalmatš oli, kuigi ma aimasin lõpptulemust veidi ette. Puskar oli omal ajal tugev tennisist ja eks see natuke ikka loeb.”

Veteransportlased tõid kamaluga medaleid

Juuli lõpus Valmieras peetud Läti, Leedu ja Eesti veteranide avatud kergetõustiku meistrivõistlustel said Läänemaa veteransportlased kaheksa kuldmedalit.

Võistlustel oli osalejaid üle 400, kellest Eesti sportlasi umbes 120. Vaatamata laupäevasele kuuma ilmale ja pühapäevasele padu-vihmale tulid läänlased koju rohke medalisaagiga.

M65 vanuseklassis tuli Valeri Kääpa kahekordseks Balti meistriks 1500 m (aeg 5,39) ja 5000 m (aeg 20,30) jooksus. Lisaks sai ta hõbemedali 800 m jooksus tulemusega 2,47. Ka Viivi Kääpa on kahekordne Balti meister, seda N60 vanuseklassis, kus ta sai meistritiitli 400

m (aeg 1,21) ja 800 m (aeg 3,15) jooksus. Lisaks võitis ta hõbemedali veel kahele jooksudistantsil: 1500 meetri jooksus ajaga 6,35 ja 3000 meetri jooksus ajaga 13,38.

Marko Ulla sai M55 vanuseklassis kaks kuldmedalit. Kaugushüppes andis võidu kaugusele 5,30 ja teine esikoht tuli 4x100 m teatejooksus.

M45 vanuseklassi Baltimaade meister 100 m jooksus ning kolmikühpes on Lauri Tanner, kelle jooksuaeg oli 12,11 ja hüppepikkus 9,21.

M75 vanuseklassi teivashüppes sai hõbemedali Verner Friberg tulemusega 2,10.

CAROL STOPKIN, Spordiliit Läänemaa

Naispaaridest võitis kolmanda koha Ester Rodima ja Maarja Müür, kes otsustavas kohtumises alistasid Piret Loooris ja Anni Neitsovi 6:4, 6:2. Kokku osales kaheksa naispaari.

Meespaaride turniiril oli kümme osavõtjat. Finaalis kohtusid Jaan Koppe ja Allar Õunapuu ning Ilo Toom ja Oliver Hanschmidt. Ööturniiri otsustavat mängu oli vaatama jäänud üsna palju publikut, kes ohhetas ja ahhetas vaheldumisi, kuna matš kujunes väga pingeliseks.

Lisaks libedale väljakule pidid mängijad harjuma ka platsi ümbritsevatest, kolme meetri kõrgustest klaasist tagasipõrkuvate pallide tabamisega, sest need muutsid niisketena oma lennukaart.

Esimese seti võitsid Toom/Hanschmidt seisuga 6:2. „Eks vastased löid rohkem minu poole, sest Õunapuu on Eesti padeli paremikku kuuluv mängumees ja minus nähti nõrgemat lüli,” hindas Koppe hiljem mängukaiku. „Jäime ka teises setis taha 3:5 ja vastastel oli isegi matšipall kasu-

tada, aga suutsime sellest kriisihetkest välja tulla.”

Teine sett kuulus Koppele ja Õunapuule kiire lõppmängu järel 7:6. Otsustav sett mängiti juba kiire lõppmängu reeglitega ja Koppe/Õunapuu kallutasid selle endi kasuks 10:8.

Kahekordsed meistrid

Õunapuu on seega kahekordne Läänemaa padelimeister, kuna eelmisel nädalal võitis ta koos Pakiga, kes on nüüd samuti kahekordne meister, segapaarimängu. Meespaaridest tuli kolmandaks Magnus Melling/Artur Kütt.

Padeliharrastajaid on maailmas tugevasti üle kümne miljoni ja viimasel ajal on vaimustus jõudnud ka Läänemaale. Tennisega võrreldes on asjale lihtne pihta saada juba esimesest korst alates.

18. augustil korraldatakse Paralepa padeliplatsil Valge Daami turniir, kuhu oodataksegi usinaid harrastajaid nii Läänemaalt kui ka kaugemalt. Kes soovib, see proovib.

Karmo Einmann liitus Harju JK Laagriga

Läänemaa jalgpalliklubi 24aastane kasvandik Karmo Einmann liikus juulikuises üleminekuaknas liigatase kõrgemale – esiliigasse Harju JK Laagri ridadesse.

Varem on sama klubiga liitunud teinigi Läänemaal jalgpalluriteed alustanud mängija, Jako Kariste. Mõlemad noored mehed on omal ajal esindanud FC Flora U21 võistkonda.

„Olen tänulik võimaluse eest end Harjus proovile panna,” ütles kaitsemängija Karmo Einmann.

„Karmo on töökas ja mitmekülgne mängumees, kes on võimeline mängima nii kaitse- kui ka poolkaitseliinis. Palju aas-

taid Läänemaa JK eest mänginud ning kaptenipaela kandnud mängumehena on ta oma kiirusega ja kõva võitlejana kindlasti meile täiendus, kes annab uusi valikuid koosseisus,” kommenteeris üleminekut Harju JK Laagri spordidirektor Lauri Nuuma sotsiaalmeedias.

Kõrgliigas 2023. hooajal pallida saanud, kuid sealt esimesel aastal välja langenud Harju JK Laagri on peale kahtekümnet voo ru ühegi kaotuseta esiliiga liider ning liigub taas Premium liiga suunal. Seega pole välistatud, et järgmisel hooajal näeme läänlasi kõrgliigas platsil.

TRIIN VELLEMEÄ

PIRUKAPUNKT

Haapsallane pani lapsepõlve pirukate sisse

Haapsalus kanda kinnitanud Indrek Prits tõuseb enne kukke ja koitu, et küpsetada oma väikeses pagarikojas vanu häid rasvapirukaid, mis meenutavad lapsepõlve.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Neljapäeva hommikul pärast kella kümnet istub Prits Haapsalu turuputkas kahe silmini täis pirukakasti taga, nii et ainult peanupp paistab välja, ja näpib telefoni.

„Panan Facebooki postituse üles. Igahommikune rutiin. Siis vaatame edasi,” ütleb Prits.

Edasi kostab väljast, et võiks sisse astuda, pidada head olema. Paar sisenebki, naine ja mees. Prits kargab püsti ja kergitab pirukakasti kaant. „Soe õhk tuleb vastu!” ütleb naine, kiikab kasti ja hüüatab: „Ahaa! Need on sellised, nagu vanasti olid! Ma võtan kaks tükki!”

Prits pistab kaks sooja lihapiirukat paberist kotti. „Vanasti sai neid ikka Tallinnast ostetud, olid sellised pikad, head. Balti jaama turult,” ütleb naine heldinult.

Just seda Prits müübki: nostalgiat. Pirukaid on maailm täis, aga katsu sa lapsepõlve omasid leida.

Iga 1960.–1970. aastatel või varem sündinu mäletab piklike rasvapirukaid moosi, liha ja kalaga. Kalaga enam ei tahaks, aga moosi ja lihaga küll. See detail ka, et moosipirukas oli tol ajal õnnemäng. Neid oli kahte sorti: punase moosiga ja kollase moosiga. Punane oli lotovõit. Seda, mis värvi moos piruka sees on, ei teadnud müüjagi. Või siis ei öelnud.

Seda trikki Prits ei kasuta, tema moosist saladust ei tee. Kuigi võiks, sest temagi pirukatest võib seda leida õige mitut sorti: õuna- ja õunaploomimoosi, aprikoosimoosi ja todasama salapärase vana head punast moosi. Mõnikord kohupiima ka.

Sada pirukat

Neljapäeval müüs Prits õunaploomimoosi- ja lihapiirukaid ning sisult moodsaid, aga vormilt nostalgilisi singijuustupirukaid ning tšilli ja küüslauguga võrtsitatud lihapiirukaid.

„Täna on, jah, selline laiem valik,” nendib Prits.

Haapsallastele Pipi pansionaadi-na tuntud majas oma pisikeses pagarikojas sõtkub Prits igal hommikul umbes viis kilo tainast, ikka käsitsi, isegi taigna-segajat ei ole, ja küpsetab sellest 80–100 pirukat. Pihta hakata tuleb kell kuus, et kella kümneks turule jõuda ja lapsepõlve hõng maha müüa.

Järele seda naljalt ei jää. Aga kui jääb, siis rändavad nostalgiapirukad Haapsalus asuvasse Beguta kohvikku viinaköö-

ki või Martnasse, kus kirikuõpetaja Küllike Valk peab poe kõrval pisikest söögikohta.

Esimese laari lapsepõlvepirukaid küpsetas Lääne-Virumaalt Tamsalust pärit Prits 2020. aastal Porkunis. Üle 15 aasta Soomes töötanud mees oli just Eestisse naasnud ja pidas Porkunis baari, mille seinad olid kaetud Bonnie Tyleri, Suzi Quatro, David Bowie ja ABBA piltidega. Mängis 1970.–1980. aastate muusika. Kõik selleks, et keskealistele oleks koht, kus kuulata oma noorpõlvehitte.

Siis tuli koroon. „Olin just baari lahti teinud, kui tulid piirangud. Muud ei jäänud üle, kui hakata pirukaid tegema,” ütleb Prits.

Algul oligi neid kahte sorti: lihapiirukad ja moosipirukad. „Läksid hästi,” nendib Prits.

Haapsalus hakkas sorte juurde tulema.

Prits ütleb, et ostavad rohkem mehed. Või siis naised meestele. Ostavad need, kes selliseid pirukaid oma lapsepõlvest mäletavad. Aga ostavad ka nooremad. „On küll noori seas, jah,” ütleb Prits.

Just ühe noorsandi küsimuse peale, kas singijuustupirukat ei ole, hakkas Prits neid tegema. „Ma kuulan inimesi,” ütleb Prits. „Kui keegi midagi pirukate kohta ütleb, siis on mul kohe hüüumärk.”

Ka muidu tasuks inimesi kuulata, aga nii, et ikka kuulad ja mõtled selle üle, mitte et lihtsalt kuuled.”

Turvamehe-, logistiku- ja veel mitut-setut ametit pidanud ning elus heal juhul paar kringlit küpsetanud Prits pole pirukategu õppinud, aga kui hakkas, siis välja need tulid. „Ma ise ka imestasin, et oskan neid teha,” ütleb Prits. Küsin, kas esimene laar tuli kohe välja. „Jaa, võib öelda küll, et tuli,” ütleb Prits.

Esimese laari lapsepõlvepirukaid küpsetas Lääne-Virumaalt Tamsalust pärit Prits 2020. aastal Porkunis.

Ega see mingi kunsttükki ole. „See trikk on, et maitse ei tohi erineda,” ütleb Prits. Just lapsepõlvevemaitsel on midagi sellist, mida naljalt kuskilt ei saa. „Tuleb välja, et nostalgia hõng müüb väga hästi,” ütleb Prits.

Retsepti pani ta kokku koos emaga. „See on meil emaga kahe peale,” kinnitab Prits. Ema käib tänini vahel pagarikojas abiks. Mis on ka põhjus, miks Prits just Haapsallu kolis: seal elab ema.

Haapsalus tegi Prits esimese laari pirukaid maikuus.

„Üks koht, kuhu ma kunagi ei koliks, on Tallinn,” ütleb Prits. Aga Haapsalu moodi väike linn sobib. „Väga huvitav aura on siin,” märgib Prits. „Siin on mingi rahu. Keegi ei tuututa, väga rahulik koht, aga ikkagi linn. Väikelinn.” Küllap meenub talle samal hetkel laul depressiivsetest Eesti väikelinnadest, sest mees lisab: „Aga depressiivne ta ei ole. Võibolla kunagi on olnud, seda ma ei tea, pole näinud, aga praegu küll ei ole.”

Ise sööb Prits heal juhul paar pirukat nädalas. „Alguses maitseisin ikka palju. Aga nüüd ei...” ütleb Prits. „Aga need maitsevad mulle küll. Need on ju minu lapsepõlvevemaitsel ka.”

Mitte et neid nii väga saada oleks olnud. „Olin maalaps, ega maal neid väga ei müüdüd, kui, siis kuskil einelauas ehk,” ütleb Prits. Aga pirukate kuldpruun värv, piklik kuju ja maitse on meeles. Ja see, et kalapirukast tuli eemale hoida.

Kõige rohkem heameelt teeb hetk, kui Prits kergitab kastikaant ja ostja hüüatab: „Oi, need on ju minu lapsepõlve pirukad!” „Mulle see reaktsioon meeldib,” ütleb Prits. „See oli väga suur üllatus, kui sain aru, et olen midagi head teinud. See võiks teisi julgustada, et saab ka ilma koolita midagi head teha. Kui annet on.”

Kui Prits Tallinnas söögikohta pidas, siis mõtles ta välja tšilli-küüslauguvõi. Igal pool pakuti ürdivõid ja Prits mõtles, et teeks midagi muud. Teeks tšilliga. „Siis hakkas vaatama, võitops kogu aeg tühi,” meenutab Prits.

Tuleb topsi panna

Inimestele maitseks. Sedasama võid müüb Prits ka Haapsalus. „Kui inimestele maitseb, siis tuleb topsi panna,” ütleb ta. Kuna-gei ehk ka rabarberi-tšillimoosi, mida ta iseendale teeb. Ilma äädikata. Äädikas ei lähe mitte, kuigi seda igale poole kiputakse sortsama. Prits katsus ilma ja tuli parem. Ei tule kõne allagi, et Prits verivorit kõrvalvee midagi muud võtaks kui omatehtud rabarberi-tšillimoosi.

Prits ütleb, et oleks ette teadnud, et niisugused asjad välja kukuvad, oleks õppima läinud. „Oleks ehk paremaid pirukaid teinud,” ütleb ta, mõtleb ivake ja lisab rõõmsalt: „Aga teen neid ju nagunii hästi!”

52aastane Prits on täpselt seda sorti mees, keda võiks kujutleda kioski ukse pealt „Pirukalee-pirukalee!” hõikamas nagu ühes vanas sketšis, aga seda ta ei tee. „Sotsiaalmeedia toimib väga hästi,” ütleb ta. Püsikunded jälgivad, mis pirukad on, ja tulevad kohale. „Uued kliendid ostavad ühe prooviks ja siis tulevad tagasi,” ütleb Prits. „Siis ostavad juba kotitäie.”

Astubki kioskisse mees nagu vana tuttav. „Võtaks ühe liha ja ühe moosiga! Võib ühte kotti panna!”

Prits paotab kaant ja küsib, kumma ta allapoole paneb. „Ikka söömise järjekorras: moos alla, liha peale,” ütleb mees. „Enne soolast, siis magusast.” Küsin, kas mees selliseid pirukaid noorest east mäletab. „Loogiline! Muidugi mäletan!”

Ühtäkki on ukse taha tekkinud saba. Kaks moosipirukat. Kolm moosipirukat. Viis moosipirukat. „Kas sööte kõik ise ära?” – „Noo, muidugi,” ütleb klient ja patsutab kõhtu. „Siin on ruumi küll!”

Jätab tänuga head aega. „Aga tulge jälle!” ütleb Prits. „Ikka-ikka, kui eluvaim sees,” lubab klient kuraasikalt.

Lääne Elu 35. sünnipäeva-aasta puhul vaatame tagasi, mis teemad on päevakorral olnud 5, 10, 15, 20, 25, 30 ja 35 aastat tagasi.

„Läänemaa RR volikogus”, 27. juuli 1989

Doktor Heino Noor rõhutas lennuvälja psüühiliselt traumeerivat toimet. Mitmesuguste surveavalduste abil on Tartus õnnestunud lennuväljale osaliselt korrale kutsuda. Meie vaimse tervise huvides on vaja võimalust ennast avaldada, seepärast ei maksa peljata piketeerimist ja muid taolisi vahendeid.

Heldur Õigus rääkis eksperimendist, mille ta tegi aja-les Edasi soovitatud viisil. 12. juulil registreeris ta kuue tunni jooksul 70 müra, neist 55 tugevat. Tehti ettepanek: kui viisakad pöördumised tulemusi ei anna, siis kasutada sõjaväelaste suhtes n-ö olmerepressioone – korterid, elekter.

„Taani kroonprints Haapsalus”, 2. august 1994

Pühapäeva õhtupoolikul külastas Haapsalut Eestis eraviisil olev Taani kroonprints Frederik koos Eesti presidenti Lennart Meriga. Viisil oli ootamatu, linnapea Urmas Sukles sai sellest teada alles laupäeval. Pärast mõnetunnist ootust linnapiiril tervitas linnapea külalisi ja pakkus neile lõuna Päeva Pansionaadis. Esimesi nädalaid töötav asutus tõestas, et on suuteline lahendama sujuvalt kõik tekkida võivad probleemid (planeeritud külaliste arv kasv keskpäeval 12-lt 19-le).

„Lihula politseikoer päästis lapse”, 3. august 1999

Lihula politseijaoskonna superkoer Ceik leidis reede õhtul üles Pärnumaal Võiste roostikku eksinud poisi. Pärnu turvakodu lastelaagri 12aastane poiss jäi kadunuks reedel. Õhtupoolikul kutsuti Lihulast poissi otsima politseikoer Ceik koos oma juhi Arni Õuemaaga. Ceik võttis jälje üles ja juhatas otsijad roostikku. „Kuulsin, kuidas poiss appi karjus,” oli Õuema napisõnaline. „Ja oligi korras.”

„Vihmane suvi on nurjanud heinateo”, 3. august 2004

Suur osa Läänemaa põllumehi ei ole märgade ilmade tõttu saanud juulis kuiva heina koristada ja hein rikneb põldudel. Arne Tamm Linnamäelt ütles, et päris kuivast heinast jäi põllule riknema umbes 20 protsenti. „Juuli keskpaigas sai ikka läbi raskuste heina teha, aga kuu lõpus sadas ju iga päev vihma,” sõnas saja hektari kuiva heinamaa omanik Tamm. Praegugi veel seisab riknenud hein põllul.

„Haapsalu võib hakata pakkuma NATO sõduritele taastusravi”, 4. august 2009

Haapsalu taastusravihaigla valmistub sügisest pakkuma taastusraviteenust NATO sõduritele, kes on sõjast naasnud. Mõõdunud nädalal haiglat külastanud sotsiaalminister Hanno Pevkuri sõnul on taastusraviteenuse pakumine sõduritele ideetasandil, ent plaanid on olemas. „Meil jäi haiglahuuga kokkulepe, et nad kirjutavad rehabilitatsioonipaketi,” ütles Pevkur, kes lisas, et teenust võiks osutada korraga kuni kümnele sõdurile. „Koostöösoov on olemas,” kinnitas taastusravihaigla juhatuse esimees Priit Eelmäe.

„Noarootsi elanikud kaebasid valla kohtusse”, 2. august 2014

Noarootsi elanike ühendus kaebas halduskohtusse loa, millega vallavalitsus lubas Nuckö OÜ l ehitada Suur-Nõmmkülla rebasfarm. Ühendus Noarootsi Keskonnaga ja Kultuuri Kaitseks esitas juunis Tallinna halduskohtusse avalduse, millega vaidlustas Noarootsi valla väljastatud rebasfarmi projekteerimistingimused ja ehitusloa. Vallal on aega saata oma seisukohad kohtule augusti lõpuni, seejärel otsustab kohus asja edasise menetlemise. Ühendus paneb vallale süüks peamiselt seda, et ehitusloa aluseks olevad projekteerimistingimused peavad seaduse kohaselt olema avalikustamise läbinud, kuid projekti pole vallavalitsus ja arendajad kohalikele tutvustanud, ehkki kavandatud ehitus kohalikele ilmselgelt mõjutab.

„Haapsalu põhikooli ehituse algus venib”, 3. august 2019

Kuigi Haapsalu linnavalitsusel on uue põhikooli hoone ehitaja Nordlin Ehitus OÜga kokkulepe, et ehitus algab sel nädalal, ulub soojakut ümbritseval tühjal platsil vaid tuul. Aselinnapea Innar Mäesalu ütles Lääne Elule, et kui ka neljapäevaks polnud ehitustegevusest mingit märki, saadeti ehitajale ametlik päring. „Küsisime eile [neljapäeval – toim.] ehitajalt selgitust, mis takistab ehituse alustamist, vastus pole meieni jõudnud,” ütles Haapsalu linna ehitusnõunik Aivar Sein reedel. Nordlin Ehituse projektijuht Hindrek Rootsma keeldus kommentaaridest.

Esimesed pirukad tegi Indrek Prits Haapsalus maikuus.

MALLE-LIISA RAIGLA

Seitsme maa ja mere taga – Shetlandil ja Orkneyl

40. osa

KAIRE REILJAN
ajakirjanik

Kuri krahv ja Püha Magnus

Kiviajaga ühele poole saanud, võtsime suuna Birsaysse, mis on tuntud eelkõige selle poolest, et seal seisavad kõrvuti Pühale Magnusele pühitsetud kirik ja Orkney krahvilossi varemed.

Orkney ja Shetland on alates viikingiajast vähemalt võimu ja valitsemise mõttes kuulunud kokku nagu sukk ja saabas ehk olnud ühe valitseja võimu all. Enamasti kippusid need valitsejad resideerima Orkneyl. Nii on ka krahvilossi Birsays lasknud 16. sajandi teisel poolel ehitada sama krahv Robert Steward, Šoti kuninga James V abieluväline poeg ja kuninganna Mary Stuarti poolvend, kes lasi ehitada Shetlandil Scalloway lossi. Nii nagu Shetlandil, on ka Orkney ajaloo üks mustemaid perioode olnud siis, kui valitsemas oli Sir Roberti poeg Patrick ehk Black Patie (Must Patie). Viimane oli tuntud oma julguse ja luksusejalu poolest ning asi lõppeski sellega, et 1609. aastal võttis kuningast onupoeg James VI (Inglise troonil James I) Patie vangi, pannes talle süüks kõikvõimalikke pahategusid, alates maa- ja varade omastamisest kuni kohalike inimeste kiusamise ja mõrvadeni välja. Patie üritas küll veel vanglast Orkneyl ülestõusu korraldada, kuid kui see läbi kukkus, löödi Patrickul ja tema samanimelisel pojalt pea maha.

Punastest liivakivist ehitatud Birsay loss on kunagi olnud kindluse mõõtu kahekordne ehitistehis hoovi ja kolme nurgatorniga. Esimesel korrusel on asunud majapidamisruumid, millel akende asemel laskeavad, teisel korrusel on aga olnud krahvide suurte akendega elu- ja esindusruumid. Pärast Stewardite hukkamist lossi ajutiselt küll kasutati, kuid 18. sajandil hakas see lagunema ja nüüdseks pole alles muud, kui punakad varemed, milles omaeegse lossi kuuju on päris kenasti aimatav.

Püha Magnus, kellele on pühitsetud lossist üle tee asuv kirik, on aga hoopis teist masti tegelane kui öelad Stewardid, kuigi temagi ei surnud loomulikku surma, vaid löödi Egilsay saarel 16. aprillil 1117. aastal maha. Orkney saaga järgi oli Magnuse mõrva taga tema onupoeg. Nimelt oli Orkney 1098. aastal jagatud kahe vennana, Pauli ja Erlendi vahel. Paraku ei suutnud aga Erlendi poeg

Magnus ja Pauli poeg Haakon sama sõbralikult valitseda kui nende isad ning Haakonile ei mahtunud hinge seegi, et Magnus oli rahva seas temast populaarsem. Vaenutsevate sugulaste lepitamiseks korraldasid meeste kaaskonnad neile lihavõttepühadel kokkusaamise Egilsay saarel, kuid leppimise asemel lõi üks Haakoni meestest Magnuse maha.

Magnus maeti just Birsay kirikusse, mille oli lasknud ehitada tema vanaisa ja kus asus sel ajal ka Orkney piiskopitool. Birsays hakkas varsti juhtuma igasuguseid imetegusid ja pärast mõningat põiklemit kuulutas Orkney piiskop lõpuks Magnuse pühakuks. Kuigi keskaegne Birsay kirik oli praegusest suurem ja uhkem, peeti seda

ilmselt Magnuse viimse puhkepaigana liialt tagasihoidlikuks ja nii hakati 1137. aastal ehitama Kirkwalli kirikut, kuhu Magnuse säilmed üle viidi. Pole raske arvata, et nii Birsay kui ka Kirkwalli kirikud on pühitsetud just Pühale Magnusele.

Kuna Magnus on Orkney populaarseim pühak ja ühtlasi kaitsepühak, kannab tema nime enam kui 90 km pikkune palverännuteekond Egilsay saarelt läbi peasaare Broch of Gurnessi, Birsay, Dunby, Finstowni ja Ophiri Kirkwalli.

Praegune Birsay kirik on üsna ilmetu, sarnanedes juba Shetlandil nähtud tüüpiliste lihtsate maakirikutega. Muidugi on praegune kirik üsna uus, ehitatud 17. sajandil ja keskaegsest kirikust on seal vaid mõned üksikud punased ehituskivid. Kiriku sisemus meenutab Lääne-Eesti keskaegsete kirikutega harjunud inimesele rohkem koosolekusaali kui pühakoda. Ainus silmapaistev osa oli idaseina vitraazaken, mis jutustas Püha Magnuse elust.

Põnevad olid kirikuaias nähtud 18. sajandi hauakivid, mille ülaosas oli tekst, alumises aga pilt. Birsay kivide pildil võis ära tunda inimese näo ja kirikukel-lad, kuid sel olid veel mingid elemendid, millest päris täpselt aru ei saanud. Hiljem Kirkwalli kirikus samalaadseid hauatähiseid nähes sai selgeks, et seal on püütud kujutada pealuud ja konte, lihtsalt Birsay kiviraideri oskused pole Kirkwalli meistrite tasemele küündinud.

Orkney krahvilossi varemed Birsays.

KAIRE REILJAN

BAROKKPILLI UUESTISÜND

Putrinš ja Kerikmäe elustasid unustatud pilli

Vanamuusika festivali kõige vaiksem ja kõige uuem pill kõlas läinud reedel Haapsalu Jaani kiriku kontserdil „Cembal d'amour'i taassünd”, kus Anna-Liisa Eller ja Taavi Kerikmäe esitasid David Kellneri muusikat.

ANDRA KIRNA
andra@le.ee

„Muusikas otsivad kõik lugusid. See siin, mitte ainult see pill ja see muusika, vaid need inimesed ja need saatused – on ju üks päris põnev lugu,” ütles Kerikmäe järgmisel päeval huvilistele Lahe maja salongis *cembal d'amour'i* lähemalt tutvustades.

Kerikmäe sõnul oli Kellneri „avastamine” pooljuhuse või juhuste kokkulangemine. „Lautomängijad teavad teda küll. Kellneri lautopalad on tuntud, võib-olla mitte kõige esimeste hulgas, aga ikkagi,” tõdes muusik. „Hakkasime otsima Eestist läbi reisinud, siin elanud või Eestiga seotud heliloojaid. Proovime Anna-Liisaga aru saada ja mõtestada, milline on meie positsioon barokiaja kultuurisfääris olnud. Me pole ju olnud eraldi, vaid suuremal või väiksemal määral ikkagi Euroopa kultuuriruumi osa,” rääkis Kerikmäe. „Saksa, Taani ja Rootsi võim on kõik toonud siia oma kultuurimõjutused, pilid ja muusikud. Seni on justkui mulje, et kuskil seal Saksamaal oli barokk, aga meil siin? Kellner siin oli ju Bachiga kaasaegne,” ütles Kerikmäe ja lisas, et Kellner pole tema jaoks huvitav mitte ainult muusikuna. „Tema saatuse olnud üldiselt põnev,” ütles ta.

Eesti barokkelilooja

David Kellner (u 1670–1748) oli Saksamaal sündinud barokkelilooja, organist, luuletaja ja muusikateoreetik. Eestis temast palju räägitud pole, kuigi ta on siin elanud ja õppinud isegi Tartu ülikoolis, seda küll siis, kui see veel Academia Gustavo-Carolina nime kandis.

Esmalt jõudsid tollasele Liivimaale Kellneri vanemad vennad, aga David ise oli siin juba 1694. aastal. „Ta astus siis ülikooli ja õppis hoopis juurat. Muusikaharidus oli Kellneril isa käest Saksamaal. On hämmastav, et ta õppis isa juures ainult paar-kolm aastat ja taotles siis juba organistikohta Turus. Ülesanded, mis ta selleks sooritama pidi, olid päris keerulised. Mõne aastaga oli ta õppinud fuugasid mängima. Pidi oskama eri stiile ja pille – lautot, klavhpille, viiulit –, kirjutama muusikat, kapelli juhutama. Kuidas see võimalik on? Meie praegu õpime muusikat paarikümne aastat,” imestas Kerikmäe.

Kellneri muusikast on tänapäeva jõudnud vaid 17 lautopala noodid. Eluajal tunti teda muusikateoreetikuna. Tema muusikateoreetilist traktaati „Treulicher Unterricht im General-Baß”, mis ilmus siis, kui muusik elas juba Rootsis, anti korduvalt välja rootsi, saksa, flaami ja vene keeles ning sellest on siiani säilinud arvukalt eksemplare.

17. sajandi lõpul sai Kellnerist Tartu kodanik ja ta abiellus Tartu bürgermeistri Matthias Ladau tütre Dorothea Schwartziga. Dorothea oli lesk ja tõi abielu kaasa oma tütre Regina Gertrudi, kel-

Taavi Kerikmäe esituses kõlas Kellneri muusika Eestis esimest korda.

ANDRA KIRNA

lest sai andekas muusik, helilooja ja poetess. „Me võiks teda ju pidada Eesti esimeseks naisheliloojaks,” tähendas Kerikmäe.

Kellneri elu mõjutas väga tol ajal Euroopas möllanud Põhjasõda, kus ka heliloojal tuli osaleda. Tõenäoliselt Tartust värvatuna, teenis ta aastaid Rootsi kuningat. Kui väeosa Tallinnas peatus, sai ta ligi aasta töötada Niguliste kiriku organistina.

Hiljem elas Kellner vähemalt 1711. aastast Stockholmis, olles seal kariljonist [kelladel mängiv muusik – toim.] ja oreli-mängija. Kellneri perekonda puudutas Põhjasõda siiski rängalt – pereliikmeid oli küüditatud Venemaale ja kasutütar Regina Gertrud oli lahkunud Saksamaale.

Siit jõudis Kerikmäe jutuga oma uue pilli juurde tagasi. Just Kellneri kasutütar oligi see, kellele Saksa tuntud pillimeister Silbermann valmistas 1721. aastal esimese *cembal d'amour'i*. Regina Rootsis, anti korduvalt välja rootsi, saksa, flaami ja vene keeles ning sellest on siiani säilinud arvukalt eksemplare.

18. sajandi levinud klavhpillidel – klavessiinidel ja klavikor-

didel – olid Kerikmäe sõnul oma head ja vead. Klavessiini puuduse-na nimetas ta enam-vähem ühe valjusega heli, sõltumata sellest, kui õrnalt või tugevasti mängija klavhe puudutab. Klavikordid olid sellest veast vabad, aga nende miinus oli väga vaikne heli.

Putrinši sõnul oli 18. sajand aeg, kui klavhpillimeistrid püüdsid teha alatasa midagi uut ja revolutsioonilist. „Ja see pill siin oli siis üks neist,” tähendas ta.

Silbermanni valmistatud pill – *cembal d'amour* – pole Kerikmäe selgitusel üldse tšembalo (klavessiin), sest heli tekib nii, nagu klavikordidel kombeks, kui vastu keelt lööb väike tangent. Nii on *cembal d'amour* il põhimõtteliselt ülemõõduline klavikord.

Esimesest *cembal d'amour* ist pole paraku järel muud, kui paar joonist. „Siis niisugused pille, mille hääli küll rohkelt kiitus leidis, rohkem tegema ei hakatud,” ütles Kerikmäe. Ta ei välistanud võimalust, et selle üks põhjusi võisid olla kohtuasjad, mille Silbermann ette võttis, kui konkurendid mõned taolised pillid ilma Silbermanni loata valmis tegid, ja nii jäi pill sajanditeks unustuse hõlma.

Cembal d'amour e on tänapäeval küll mõned ehitatud, kuid need on Kerikmäe sõnul esime-

sest pillist oluliselt erinevad. Üks ajalootruu, aljoonisest lähtuv koopia on ehitatud 1990. aastatel USA-s. Kerikmäe tellimisel äsja valminud instrumendi autor on Läti pillimeister Kaspars Putrinš.

„Uut *cembal d'amour*'i? Ei-ei, igatahes mitte nüüpe. Lähemal aastatel kindlasti mitte,” ütles Putrinš. Pilli tegemiseks kulus tal terve aasta ja selle aasta jooksul oli *cembal d'amour* ainuke instrument, mille meister valmistas. „See oli nagu Igavese küünlapäeva film. Ärkad üles, hakkad tööle, teed ühte liigutust terve päeva. Lähed magama, ärkad hommikul ja kõik algab otsast peale. Ja nii järgmisel ja ülejärgmisel päeval,” kirjeldas ta.

Putrinšile oli *cembal d'amour*'i ehitamine tõeline väljakutse. „Peamiselt sellepärast, et ei tea, milline peaks olema tulemus. Me ei saanud seda ju enne katsetada ega teadnud, mida oodata,” rääkis meister. „Aga kõik probleemid ja mured kahvatuvad selle kõrval, et me nüüd teda kuuleme,” oli Putrinš tulemusega rahul.

Omamoodi kõla

Cembal d'amour'i teevad eriliseks juba tema mõõtmed. Et saavutada tugevamat heli, on pill tõesti suur – pikkus on umbes kolm meetrit. „Puit kipub niisuguste mõõtmete juures painduma ja see teeb tema häälestamise keeruliseks – ta ei püsi kuigi hästi hääles. Et pill jäigem oleks, on ta oma originaaljoonisel kujutatust „paksem”, rääkis Putrinš. Nii peidab see endas rasket tammepuust raamistikku.

Pillimeistri sõnul on Kerikmäe *cembal d'amour*'i juures peale tammepuust sõrestiku kasutatud kanada seedit, mis katab pilli väljastpoolt. Kõlalaud on aga siberi seedit, mis ootas Putrinši kollektisioonis aastaid, et kunagi ühes erilises pillis kõlama hakata.

Keeled ja muu tehnoloogia on küll tänapäevased, aga pärit keskkond, renessansi- ja barokiaegsete pillide tegemiseks vajaliku materjali tootmisele pühendunud ettevõtteid.

„Originaalpilli häälest ei tea me rohkem, kui kaasaegsete kirjelduste järgi. Tolleaegsed kasutajad olid vaimustatud. *Cembal d'amour*'i nimetus viitas pilli sulnile, kaunile kõlale ja laulvale toonile,” rääkis Kerikmäe.

Putrinši sõnul oli 18. sajand aeg, kui klavhpillimeistrid püüdsid teha alatasa midagi uut ja revolutsioonilist. „Ja see pill siin oli siis üks neist,” tähendas ta.

Jaani kiriku kontserdil, kus Kerikmäe ja Anna-Liisa Eller mängisid *cembal d'amour*'ile ja psalteriumile, arpanettale ja kannendele Kellneri lautopalu, võis kogeda, kui isemoodi see instrument kõlas.

Kellneri elu ja *cembal d'amour*'i uurivat projekti toetas Eesti kultuuriministeerium ja Eestiga seotud barokkeliloojate elu-uurivasse meeskonda kuuluvad peale Kerikmäe ka Eller, Aleksandra Dolgoplova ja Toomas Siitan.

● JUUBELIFESTIVAL

Sultangirejev: Augusti- bluus on nagu oma laps

Neljapäeva õhtul Haapsalus alanud 30. Augustibluusil sai reede õhtul üks ring täis – linnuseõues kõlas viimast korda festivali tekkimise põhjuseks olnud ansambli Ultima Thule muusika.

MALLE-LIISA RAIGLA
malleliisa@le.ee

Festivali algatajad Roman Sultangirejev ehk Rommy ja Gülnar Murumägi meenutasid, et 1993. aastal ütles toonane kultuurikeskuse direktor Ingrid Talving, et teeks midagi. Selle peale hakkasid Murumägi ja Sultangirejev ideid genereerima. „Oli juba Jazzkaar ja esimene pärimusmuusikafestival toimunud,” rääkis Murumägi. „Oli soov, et teeks midagi, mis meid endid rõõmustab.”

Pealkirju ja ideid käis läbi palju, kuid ühel hetkel ütles Sultangirejev: Augustibluus. Kohe oli korraldajatel ka kindel mõte, et esimesel Augustibluusil peab esinema kollektiiv Ultima Thule, kellesse mõlemad festivali algatajad kiindunud olid. „Esimene mõte oli kohe see, et helistame Ultima Thulele,” meenutas Sultangirejev. „Ma olin siis veel nii noor, et ei julgenud Rauli Vaigla helistada. Võtsin telefoni kätte ja ütlesin: „Gülnar, helista, ma küll ei julge. Ma tõesti ei julge.” Ja siis Gülnar helistas: „Raul, teeme ära?” – teeme ära. Sai teatud – Ultima Thule oli olemas.”

Kuuel esimesel festivaliaastal oli Ultima Thule Augustibluusi kindel esineja ja hiljem on bänd festivalil esinenud veel kolmel korral. Reede õhtul oli Augustibluusil aga nende viimane esinemine – kava „Kummardus” oli pühendatud Riho Sibulale ja teistele Ultima Thule liikmetele, keda meie seas enam ei ole.

Festival kasvas

2004. aastast hakkas festivali esinejate rivi järjest kiiremini kasvama. Ehkki algusaastatel astusid üles peamiselt kodumaised artistid, olid esimesed välisesinejad juba teisel Augustibluusil. 1999. aastal astus üles esimene

Augustibluusi loojad Gülnar Murumägi ja Roman Sultangirejev meenutasid festivali algusaega.

USA päritolu artist Jimmy Lawson, kes jäi festivali kavva aastateks. 2005. aastal oli välisartistid juba rohkem kui kodumaiseid.

Sultangirejev ja Murumägi vedasid Augustibluusi 15 aastat. „Tegelikult jube hea: Augustibluus on nagu oma laps, ta on juba 30aastane ja peabki oma elu elama,” ütles Sultangirejev. Murumäe sõnul on ta koos Rommyga juubelifestivali puhul palju meenutanud algusaega: „Kuidas me esimese plakati üle vaidlesime, aga lõpuks hakkas toimima.” Sultangirejev aga teatas, et on mõelnud meenutustest raamatu kirjutamisele, kuid nii palju paberit ei ole olemas.

17 aastat tagasi võtsid festivali korraldamise Sultangirejevit ja Murumäelt üle Raul Ukareda ja

Martti Mutli. „Oleme tänulikud, et see festival on loodud ja meie usaldatud,” ütles Ukareda. „Kui mingi asi ajale vastu peab, on ta hea, ja kui ta ajas aina paremaks läheb, peab ta olema eriti hea. Meie käes on vastutus seda pärlit hoida, säilitada ja täiustada.”

Järgmise planeerimine käib

Õhtujuht Reigo Ahven küsis Ukaredalt ja Mutlilt neljapäeval, kui palju on nad mõelnud festivalist loobumisele. „Kas täna?” küsis Mutli vastu. Festivali lõpetamise soovi meestel aga pole, vaid juba viimane kuu aega käib tulevase aasta festivali ettevalmistamine.

Suurima festivali murekohana tõi Ukareda välja raha. Tema unistus on, et iga aasta septembris ei peaks hakkama raha küsima,

vaid oleks pikaajaline toetus, mis annab järgmise festivali toimumiseks kindlustunde. „Augustibluus on Eesti majandusele ülimalt kasulik,” ütles Ukareda.

Haapsalu linnapea Urmas Sukles kinkis festivalile kolm lippu – nii nimetas linnapea Augustibluusi kirjadega plagusid.

Neljapäevane festival algas kümnendat korda festivali kavvas olnud luulekavaga Bluule, kus tänavu lugesid luuletusi üheksa näitlejat ja muusikat lõi Taavi Aavik.

Tänavune esimene Augustibluusi esineja oli kolmandat korda festivalil esinev Paul Venturi Itaaliast, kes peale avamist Haapsalu kultuurikeskuse rõdusaalis lavale tuli. „Bluus on mõnus peotapeet: selle järgi saab tantsida, kedagi see ei häiri,” ütles Ukareda.

Konnaküla – lapsepõlve võlumaa

Need konnad on ühed imelised loomad – nõnda kõlavad laulu-read. Meie pärimuslood, uskumused, rahvameditsiin on neist imeilistest loomadest läbi põimunud.

Näiteks kui konn ronib kännu või kivi otsa, pidavat hakkama peagi vihma sadama. Konn näitavat vee puhtust: kui kaevus elavad konnad, võib kindel olla, et joogivesi on puhas. On arvatud, et kui konn tuppale tuleb, toob see kaasa laimujutte. Konnale peale astumisest tekib konnasilm. Mitte ainult siil ei andnud Kalevi pojale väärt nõu, seda tegi ka kärnkonn.

Konn on läänemeresoome tüvi. Lõuna-Eestis öeldakse *kunn* (halas kunn ehk roheline konn). Konnade järgi on nii mõnigi paik endale nime saanud, olgu selleks siis Konnasoo või Kunnõjäär.

Haapsalus aga asub Konnaküla. Konnaküla ei ole küll olnud ametlik kohanimi, vaid tegu on kunagi laste pandud hüüdnimega. Sõna *konnaküla* on näide sellest, et ka lapsed võivad osutada

suunamudijateks (2019. aasta lasteajakirja Tähekesse sõnavõistluse otsiti *influencer*-i asemel sobivat eestikeelset vastet, võidusõnaks osutus just lasteai lapse pakutud *suunamudija*) ja mõelda välja sõna, mis ühel momendil muutub populaarseks ning hakkab viimaks oma elu elama. Ja mis seal salata: sõna *konnaküla* on lihtne, tabav ega jäta ükskõikseks.

Kus siis ikkagi asub Haapsalus Konnaküla? Arvamusi on kõlanud mitmeid. Tegelikult on tegu olnud peamiselt Haava tänava ja Tallinna maantee vahelise ning otsapidi Jalaka tänavasse ulatava alaga. Tolles piirkonnas elas 1930ndatel palju lapsi. Täpsemalt kuulus kampa 14 poissi ja 1 tüdruk (Konnakülale nimepanija) ja oldi toona valdavalt umbes kümneaastased. Konni oli seal loomulikult kordades rohkem kui lapsi. Sisuliselt iga rohulible all oli peidus konn.

Millega lapsed Konnakülale tegelesid? Konnakülale nimepanija on maininud, et mängiti näi-

teks poodi ja puulehed olid rahatähtedeks. Poisid tegid lagedale platsile spordiväljaku, kus sai mängida võrkpalli, hüpata kaugust ja kõrgust. Mängiti ka lätsu ja peitust – tüüpilised toonased õuemängud. Käidi karjas ja roogu lõikamas. Talveks meisterdati kapalauad – omatehtud suusad. *Kapalauad* on Konnaküla laste ehk siis konnakate, nagu nad end ise kutsusid, sõna suuskade kohta. Ja kui konnakate vahel teinekord riiuks kiskus, siis öeldi, et „Iga konn ei krooksu!”. Väikeses salapäras Konnakülal toimetati seega tõelised sõnavõlurid.

Teisalt aga oli Konnaküla lapsepõlve võlumaa, maakild, kus kõik tiirles looduse ümber. See oli mõnusaks koosolemise ja toimetamise paigaks. Seal valitses oma küla või siis oma tänava tunne. Konnaküla ongi konnakate jaoks olnud õnneliku lapsepõlve sünonüümiks.

Konnakülalt on konnatiigid kadunud, ka konni ei ole sisuli-

selt juba aastakümneid – eks kesk-konnad on 1930ndatega võrreldes palju muutunud. Nagu on tõdenud folklorist Mari-Ann Remmel, siis „enne oli konni näha ja kuulda, aga enam mitte”. Kuid hüüdnimi Konnaküla on püsinud. Konnakülalt on veel jäänud kibuvit-sapõõsas ja leppapuu, mis asuvad Jalaka ja Metsa tänava ringristmiku lähedal.

Ükski konnakas pole ise Konnaküla teadlikult reklaaminud või püüdnud seda suureks maalida, Konnaküla lihtsalt oli piirkonna lastele olemas. Konnaküla kuulsus on ajaga kasvanud, ilmselt põhjusel, et Konnaküla on tänases argises maailmas üks natuke teistsugune ja ehk ka unistuste paik, kuhu igapäevase eest tahaks pakku pääseda. Selles peitub killuke piirkonna ajalugu ja kübeke salapära. Ning üks ole konnad ühed imelised loomad.

Oma mälestusi jagas Konnakülale nimepanija.
MONIKA UNDO

Katarine Rosalie epistlid

127. osa

AIDI VALLIK
kolumnist

Epistel viie kalleima riigi hulka jõudmisest ja genotsiidist

Ma näen juba järgmisi süsimusti pilvi horisondile kogunemas, mis ei ole Roimaerakonna valitsuse puhul muidugi mingi ime. Kõigile muudele inimsusevastastele kuritegudele lisaks on nad nüüd sihiks võtnud juhtida Eesti maailma viie kõige kallima riigi hulka, teades samas vägagi hästi, et tavaliste inimeste sissetulekud Eestis on maailma viie kõige vaesema riigi omad! Mis sa arvad, armas rahvas, mis siis juhtub, kui elukallidus meie näruste palkade juures krutitakse veel mitu korda senisest suuremaks? Kus ja kuidas te elama hakkate? Mida sööma? Mille eest oma lapsi üles kasvatama?

Ma pudistan kuivatatud sealõuarohtu laua peale laotatud Eesti kaardile, lootes, et see natukenegi takistab valitsuse roimarlikku märatsemist. Ma loen loitse ja sülgan soola valitsusjuhtide fotodele. Ma saadan iga päev Universumile palveid ja sõnumeid, et ta meid sellest uuest hukatusest päästaks. Usu mind, mu armas rahvas, ma teen kõik, et teid päästa – aga kõik minu püüded otsekui lämbuksid musta põrgusuitsu sisse ja midagi ei ole muutunud.

Mustad jõud on praegu väga aktiivsed. Selle eest hoolitsetakse. Kaja Kallas välismaal ei kavatsegi Eestimaad vabaks lasta oma mürgise hinguse kütkest ja tema satanistlik koostöö pimeduse ning hallide tulnukatega on nüüd vägagi tuntav. Kõik, kelle energiad veidigi ergud on, võivad seda praegu ka ise tunda: rusuvat jõudu, mis meid pitsitab ja surub, krimpsutab kokku kogu meie elu. Meil kõigil on praegu väga raske. Ning ainus vastus, mille ma Universumilt saan kõikidele oma ahastavatele päringutele, on: genotsiid! Genotsiid!

Seda ennustasin ma muidugi juba üpris ammu ja olen teiega seda seda ennet juba mitu korda jaganud. Kes pühendunult mind kuulab, küll see mäletab. Ja kes ei kuula, see ehk hakkab nüüd kuulama, otsekui oleks ta keset purustavat tormi sattunud jumalavallatu meremees, kes leiab Jumala. Nüüd neame ennast, et olemas olnud äbarikud ja nõrgad, et pole tegutsenud õigel ajal, et me pole Toompea lossist välja peksnud Roimaerakonda, kes nüüd on oma eesmärgi saavutamisele juba õige lähedal.

Genotsiid! Jah, mu armas rahvas. Kõigi praeguste maksumõtude, uute maksude ja isamaalaste tagakiusamise eesmärk on genotsiid. Roimaerakond usub, et on saavutamata oma peamist eesmärki – vabastada Eesti eestlastest, eriti neist, kes suudavad mõelda oma peaga ja juhtida teisi Tõe teele. Nad on valmis meid vaesusesse paiskama, naljutama, haigustesse nakatama. Ja majanduskriisi on nad oma meetodiks valinud sellepärast, et ise süütuna näida. Maha lasta nad kõiki ei jõua, ja koonduslaagri mõttest Nursipaluse on nad loobunud, sest seda tahtsid endale britid ja ameeriklased. Muidugi mitte sellepärast, et nad nii head oleksid, vaid sellepärast, et luua endale siia sillapea Venemaa vastu, mille vallutamiseks nad valmistuvad.

Sellest kokkuleppest võib muidugi miljoneid dollareid ja naelu roimaerakondlaste taskutesse. Sellepärast aga pididki nad nüüd uue plaani välja mõtlema, ja mõtlesid välja majanduskriisi ja riigikassa puudujäägi. Vaesusesse ja nälga surevad inimesed sobivad neile sama hästi kui Nursipaluse koonduslaagrisse surevad inimesed. Lihtsalt enne tuleb teha seadused, millega Eesti ajaloo suurimasse vaesusesse paisata.

Ma näen oma vaimusilmas ja endelistes unenägudes, et see kriis, mille nad nüüd tekitavad, on suurim häda, mis terve ajaloo vältel eestlastele osaks on saanud. Paljud meist surevad. Kaovad terved perekonnad. Ja sul, mu armas rahvas, ei ole kedagi teist stüüditada, kui ainult isennast. Kus sa siis molutasid, kui sind korduvalt Toompeale meeleavaldusele kutsuti? Kus sa olid, kui kutsuti üles Roimaerakonna valitsust kukutama, võimu enda kätte haarama? Vaikisid lambana. Ja lähed nagu lammas nüüd ka noa alla. Kui lähed. Kas lähed?

Siiski on natuke lootust veel ka nende süsimustade pilvede all. Kui te kõik nüüd peaksite otsustama pidurit tõmmata ja peatada see pimeduse jõudude hullunud pealetung, siis oleks meil veel võimalus. Sest ära unusta, mu armas rahvas, et meie mehed, Püha Perekond ja Valgussõdalased on siiski veel meiega! Ja nemad, meie tõelised ning Universumi poolt määratud juhid, on nüüd puhastanud oma read reeturitest ja salakuulajatest ning jäägitult valmis teie etteotsa asuma ja võitlema meie kõigile kätte parema Eesti. Võitlema kätte meie kõigi ellujäämise! Ning minagi annan selleks oma panuse.

Niisiis, mu armas rahvas, sa pead väga selgesti mõistma: just nüüd, praegu, seisame me saatuse ristteel, kus meil on valida elu ja surma vahel. Kas minna vagurana kaasa Roimaerakonna plaanidega ja kirjutada sellega alla oma surmaotsusele ning Eesti hävingule, või tulla välja Toompeale tõrvikute, hangude ja kirvestega (sest plakatite aeg on nüüd möödas) ja mitte kõhelda neid kasutamast. Meie juhid on meiega. Universum on meiega. Tõde on meiega. Ja nii on meil veel viimane võimalus!

Mille sa valid, mu armas rahvas?

E 5. august

00:45 Hakkab jälle pihta
01:10 Kontakt
02:33 ERR.ee uudised
07:00 Prillitoos
08:00 Maahommik
08:45 Eesti mäng
09:30 Planeedipäästjad
10:05 Kutsuge ämmaemand!
 Joulud 1966
11:35 Suvi Tartus
12:00 Tartu2024. Suur Suvepidu
13:05 Hercule Poirot
14:05 Õhinapõhised Peruus
14:30 Vanad ja kobedad
14:55 Vanad ja kobedad
15:15 Võimu kants
16:15 Louis Theroux' intervjuud
17:05 Õne 13
17:35 Kutsuge ämmaemand!
18:30 Aktuaalne kaamera
18:45 Eesti mäng
19:30 Eesti nüüd siis Vabariik
20:00 Ukraina stuudio
20:30 Kalale Koržetsiga
21:00 Aktuaalne kaamera
21:25 Sport **21:35** Ringvaade
 suvel **22:10** Südamed **23:00** Isa
 Brown **23:50** Vanad ja kobedad

00:05 NCIS: Kriminallistid **00:55**
 Rooside sõda **03:05** Mehised pi-
 sarad **04:55** Postimees.ee **06:00**
 Aedniku aabits **06:30** Suve-
 reporter+ **07:00** Mägidoktor **07:55**
 Mägidoktor **08:50** Pariisi OM.
 Triathlon **10:40** Olümpiastuudio
11:00 Pariisi OM. Kergejõustik
14:15 Pariisi OM. Võrkpall **16:30**
 Pariisi OM. Võrkpall **18:30** Pariisi
 OM. Kärestikuslaalom **18:40**
 Olümpiastuudio **19:00** Suve-
 reporter **20:00** Pariisi OM. Kergejõustik
22:50 Olümpiastuudio **23:00**
 Pariisi OM. Võrkpall

06:30 Saabastega kassi seiklused
07:00 Leo da Vinci **07:20** Leo da
 Vinci **07:40** Lastega kodus **08:25**
 Lastega kodus **09:05** Võidustudio
10:05 Suvesangarid **10:50** Kaks
 kanget Sovetistanis **11:50** Eesti
 parim pagar **12:55** Reis tulemä-
 gede maale: Kamtsatka **13:25**
 Del Monte pärand **14:30** Sajandi
 armastus **15:40** Gülcemal **16:45**
 Kälimehed **17:50** Kättemaksu-
 kontor **19:00** TV3 uudised **19:30**
 Kahevõitlus **20:00** Läbi suve
 Taaviga **20:30** Suvelasend **21:30**
 TV3 uudised **22:00** Ameeri-
 ka võitleja **00:10** Equalizer **01:10**
 Tehisintellekt **02:10** Kälimehed
03:10 Kilu seljakotis **04:10** Läbi
 suve Taaviga **04:40** TV3 uudised
05:10 Kaks kanget Sovetistanis

00:55 Lugu hobusest Palladium
01:50 Paavo Järvi kontsert **03:09**
 ERR.ee uudised **07:00** Ollie ja
 Kuu **07:10** Minu rüütel ja mina
07:25 Lepatriinu ja Musta Kassi
 imelised lood **07:45** Claude
07:55 Hiir Hops **08:05** Pörsas
 ja seenerahvas **07:55** Pörsas
 Peppa **08:00** Karu Karla **08:05**
 Pörsas Peppa **08:10** Pörsas Peppa
08:15 Lehm Liselotte **08:25** Väike
 printsess **08:35** Rantšo **09:00**
 Nõiakivi **09:35** Tom ja Fluffy **09:40**
 Kilaabu kosmoses **10:00** Osoon.
 Kaldakaitse, taliteed, hunt **10:30**
 Kõnnumaalased **10:55** 31. jaos-
 kond **11:20** 31. jaoskond **11:40** OP
12:40 Lugu hobusest Palladium
13:35 ERR.ee uudised **15:30**
 Operatsioon Ai **15:55** Kriipsu Juku
 kodu **16:00** Abimehed galaktikast
16:10 Ella, Oscar ja Huu **16:25**
 Päev, mil Henri kohtas...? **16:30**
 Rantšo **16:50** Tegus Timmu **17:00**
 Väike printsess **17:10** Ollie ja
 Kuu **17:25** Pörsas Peppa **17:30**
 Lepatriinu ja Musta Kassi imeli-
 sed lood **17:50** Lehm Liselotte
18:00 Luise ja Oliver **18:10** Hiir
 Hops **18:15** Claude **18:30** Minu
 lemmikloom **18:40** NOVA
18:55 Osoon. Haabjad ja haa-
 vapuu, metsigade taastumine, kobras
19:25 Aktuaalne kaamera **19:30**
 Kõnnumaalased **20:00** Is-
 landi kaitseväge – saareriik külma
 sõja keeristes **20:55** Metsikud
 bitid **21:00** Aktuaalne kaamera
21:30 Killud **22:00** Emme **22:55**
 Õelus **23:20** 31. jaoskond **23:40**
 Mida teie arvate? **23:35** Korter

T 6. august

00:40 Võimu kants **01:35**
 Reisile minuga. Slavoonia maa-
 kond Horvaatias **02:07** ERR.ee
 uudised **07:00** Prillitoos **08:00**
 Maahommik **08:45** Ringvaade
 suvel **09:15** Eesti mäng **10:00**
 Töörööbikud **10:30** Kutsuge
 ämmaemand! **11:25** Ukraina
 stuudio **11:50** Häälega merele
12:20 Pealtnägija tähed **12:35**
 Restoran O **13:05** Hercule
 Poirot **13:55** Õhinapõhised
 Peruus **14:25** Vanad ja kobedad
14:45 Vanad ja kobedad **15:10**
 Võimu kants **16:10** Südamed
17:05 Õne 13 **17:35** Kutsuge
 ämmaemand! **18:30** Aktuaalne
 kaamera **18:45** Eesti mäng
19:30 Eesti nüüd siis Vabariik
20:00 Sinu uus sugulane **20:30**
 Mehed, hakkame elama! **21:00**
 Aktuaalne kaamera **21:25** Sport
21:35 Ringvaade suvel **22:10**
 Südamed **23:05** Kümme kaadrit
23:50 Isa Brown

01:30 Kaks Kanget Kagu-Aasias
02:20 NCIS: Kriminallistid **03:05**
 Keisrinna **04:00** Üheksa kuud
05:50 Postimees.ee **06:00** Suve-
 reporter **07:00** Mägidoktor **08:00**
 Mägidoktor **09:00** Ööküjaline. Ott
 Lepland **10:00** Olümpiarekordid
10:30 Olümpiastuudio **11:00**
 Pariisi OM. Kergejõustik **14:00**
 Pariisi OM. Ratsutamine **16:00**
 Roaldi nädal: Spordihullud **17:00**
 Ööküjaline. Jan Uuspõld **18:00**
 Olümpiastuudio **19:00** Suve-
 reporter **20:00** Olümpiastuudio
20:25 Pariisi OM. Kergejõustik
22:45 Olümpiastuudio **22:55** Kaks
 Kanget Kagu-Aasias **23:50** NCIS:
 Kriminallistid

06:30 Saabastega kassi seiklused
07:00 Leo da Vinci **07:20** Leo da
 Vinci **07:40** Lastega kodus **08:30**
 Lastega kodus **09:05** Võidustudio
10:05 Suvesangarid **10:50** Kaks
 kanget Sovetistanis **11:50** Suve-
 sulased **12:50** Läbi suve Taaviga
13:25 Del Monte pärand **14:30**
 Sajandi armastus **15:40** Gülcemal
16:45 Kälimehed **17:50** Kättemaksu-
 kontor **19:00** TV3 uudised **19:30**
 Kahevõitlus **20:00** Läbi suve
 Taaviga **20:30** Kilu seljakotis
21:30 TV3 uudised **22:00** Ameeri-
 ka võitleja **00:10** Equalizer **01:10**
 Tehisintellekt **02:10** Kälimehed
03:10 Kilu seljakotis **04:10** Läbi
 suve Taaviga **04:40** TV3 uudised
05:10 Kaks kanget Sovetistanis

01:25 Kõigi aegade ohtlikem
 kontsert: Morricone duell **02:43**
 ERR.ee uudised **07:00** Ollie ja
 Kuu **07:10** Abimehed galaktikast
07:25 Lepatriinu ja Musta Kassi
 imelised lood **07:45** Claude
07:55 Hiir Hops **08:05** Pörsas
 Peppa **08:10** Luise ja Oliver **08:20**
 Rantšo **08:45** NOVA **09:00** Nõiaki-
 vi **09:30** Tom ja Fluffy **09:35**
 Operatuur Kõps kiviriigis **10:00**
 Osoon. Haabjad ja haavapuu,
 metsigade taastumine, kobras
10:30 Kõnnumaalased **10:55**
 31. jaoskond **11:20** 31. jaoskond
11:40 OP **12:40** Navigaator Pnix
14:18 ERR.ee uudised **15:30**
 Operatsioon Ai **16:00** Abimehed
 galaktikast **16:10** Ideefix **16:20**
 Ei-Ei **16:30** Rantšo **16:50** Tegus
 Timmu **17:00** Väike printsess
17:10 Ollie ja Kuu **17:25** Pörsas
 Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta
 Kassi imelised lood **17:50** Lehm
 Liselotte **18:00** Lammass Shaun
18:05 Hiir Hops **18:15** Claude
18:30 Minu lemmikloom **18:35**
 Kriipsu Juku kodu **18:40** NOVA
18:55 Osoon. Haabjad ja haa-
 vapuu, metsigade taastumine,
 kobras **19:25** Aktuaalne kaamera
19:30 Kõnnumaalased **20:00** Is-
 landi kaitseväge – saareriik külma
 sõja keeristes **20:55** Metsikud
 bitid **21:00** Aktuaalne kaamera
21:30 Killud **22:00** Emme **22:55**
 Õelus **23:20** 31. jaoskond **23:40**
 31. jaoskond

K 7. august

00:40 Vanad ja kobedad
01:05 Vanad ja kobedad
01:30 Võimu kants
02:25 Reisile minuga. Zagrebi
 ümbruse maastikud
02:58 ERR.ee uudised
07:00 Prillitoos
08:00 Maahommik
08:45 Ringvaade suvel
09:15 Eesti mäng
10:00 Sinu uus sugulane
10:30 Kutsuge ämmaemand!
11:25 Töörööbikud
11:50 Maahommiku lood
12:00 Borneo töölaager **12:30**
 Restoran O **13:00** Hercule Poirot
13:50 Õhinapõhised Peruus
14:20 Vanad ja kobedad **14:45**
 Elu lugu **15:05** Võimu kants
16:05 Südamed **17:05** Õne 13
17:35 Kutsuge ämmaemand!
18:30 Aktuaalne kaamera **18:45**
 Eesti mäng **19:30** Eesti nüüd
 siis Vabariik **20:00** Siin me
 oleme **20:30** Minu meri **21:00**
 Aktuaalne kaamera **21:25** Sport
21:35 Ringvaade suvel **22:10**
 Südamed **23:05** Päev Lulliga.
 Luule Komissarov 80

00:40 Keisrinna **01:40** Klaasloss
04:00 Keisrinna **05:00** Postimees.
 ee **06:00** Suve-
 reporter **07:00**
 Mägidoktor **08:00** Mägidoktor
09:00 Ööküjaline. Andrus Ansip
10:00 Olümpiarekordid **10:30**
 Olümpiastuudio **11:00** Pariisi
 OM. Kergejõustik **14:05** Olümpi-
 astuudio **14:25** Pariisi OM.
 Käspall **16:30** Olümpiastuudio
16:55 Pariisi OM. Võrkpall
19:00 Suve-
 reporter **19:55** Pariisi
 OM. Kergejõustik **23:00** Olümpi-
 astuudio **23:10** Pariisi OM.
 Kujundujumine

06:30 Saabastega kassi seiklused
07:00 Leo da Vinci **07:20** Leo da
 Vinci **07:40** Lastega kodus **08:30**
 Lastega kodus **09:05** Võidustudio
10:05 Suvesangarid **10:50** Kaks
 kanget Sovetistanis **11:50** Suve-
 sulased **12:50** Läbi suve Taaviga
13:25 Del Monte pärand **14:30**
 Sajandi armastus **15:40** Gülcemal
16:45 Kälimehed **17:50** Kättemaksu-
 kontor **19:00** TV3 uudised **19:30**
 Kahevõitlus **20:00** Läbi suve
 Taaviga **20:30** Kilu seljakotis
21:30 TV3 uudised **22:00**
 Salagent **02:10** Suur lotokolma-
 päev: Rooside sõda **03:10** Litsid
04:10 Läbi suve Taaviga **04:40**
 TV3 uudised **05:10** Kaks kanget
 Sovetistanis

00:00 Piimahambad **01:55** Paavo
 Järvi kontsert **03:16** ERR.ee uudi-
 sed **07:00** Ollie ja Kuu **07:10** Väike
 printsess **07:20** Ideefix **07:35**
 Lepatriinu ja Musta Kassi imelised
 lood **07:55** Claude **08:10** Lehm
 Liselotte **08:15** Pörsas Peppa
08:20 Rantšo **08:45** NOVA **09:00**
 Nõiakivi **09:35** Lotte **09:40** Kröll
10:00 Osoon. Kaljukotka varjes,
 Ben Lomond, väike-kirjurähn
10:30 Kõnnumaalased **10:55**
 31. jaoskond **11:20** 31. jaoskond
11:40 OP **12:40** Eestikunst **13:10**
 Loojangule vastu **14:07** ERR.
 ee uudised **15:30** Operatsioon
 Ai **16:00** Abimehed galaktikast
16:10 Ideefix **16:20** Ei-Ei **16:30**
 Rantšo **16:55** Riukliikud loomad
17:00 Mikk-Mikk ja seenerahvas
17:10 Ollie ja Kuu **17:25** Pörsas
 Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta
 Kassi imelised lood **17:50** Lehm
 Liselotte **18:00** Lunnisaar **18:10**
 Hiir Hops **18:15** Claude **18:30**
 Minu lemmikloom **18:40** NOVA
18:55 Osoon. Kaljukotka varjes,
 Ben Lomond, väike-kirjurähn
19:25 Aktuaalne kaamera **19:30**
 Kõnnumaalased **20:00** Ilveste
 elu **20:55** Metsikud bitid **21:00**
 Aktuaalne kaamera **21:30** Killud
22:00 See teeb haiget **22:45** See
 teeb haiget **23:30** 31. jaoskond
23:50 31. jaoskond

N 8. august

00:05 Vanad ja kobedad
00:35 Võimu kants
01:35 Reisile minuga.
 Thessaloniki
02:04 ERR.ee uudised
07:00 Prillitoos
08:00 Maahommik
08:45 Ringvaade suvel
09:15 Eesti mäng
10:00 Siin me oleme
10:30 Kutsuge ämmaemand!
11:25 Töörööbikud
11:55 Borneo töölaager
12:25 Restoran O
12:55 Hercule Poirot
13:45 Õhinapõhised Peruus
14:15 Vanad ja kobedad
14:40 Vanad ja kobedad
15:05 Võimu kants
16:05 Südamed
17:05 Õne 13 **17:35** Kutsuge
 ämmaemand! **18:30** Aktuaalne
 kaamera **18:45** Eesti mäng
19:30 Eesti nüüd siis Vabariik
20:00 Ühe maja lugu **20:30**
 Kirjandusministri juures **21:00**
 Aktuaalne kaamera **21:25** Sport
21:35 Ringvaade suvel **22:10**
 Südamed **23:00** Louis Theroux'
 intervjuud **23:45** Kodukäijad

00:40 Kaks Kanget Kagu-Aasias
01:35 NCIS: Kriminallistid **02:25**
 Keisrinna **03:20** Egiptuse jumalad
05:30 Postimees.ee **06:00** Suve-
 reporter **07:00** Mägidoktor **08:00**
 Mägidoktor **09:00** Ööküjaline.
 Urmas Söörumaa **10:00** Olümpi-
 arekordid **10:30** Olümpiastuudio
11:00 Pariisi OM. Kergejõustik
11:00 Pariisi OM. Kergejõustik
13:50 Pariisi OM. Sportronimine
14:25 Pariisi OM. Aerutamine
15:00 Olümpiastuudio **15:30**
 Roaldi retked **16:30** Minu emps
 on kõvem kokk kui sinu ema **17:30**
 Olümpiastuudio **17:55** Pariisi OM.
 Rannavõrkpall **19:00** Suve-
 reporter **20:00** Olümpiastuudio
20:30 Pariisi OM. Kergejõustik
22:55 Pariisi OM. Rannavõrkpall

06:30 Uudishimulik George **07:00**
 Leo da Vinci **07:20** Leo da Vinci
07:40 Lastega kodus **08:30**
 Lastega kodus **09:05** Võidustu-
 dio **10:05** Suvesangarid **10:50**
 Suur lotokolmapäev: Rooside
 sõda **11:50** Litsid **12:50** Läbi
 suve Taaviga **13:25** Del Monte
 pärand **14:30** Sajandi armastus
15:40 Gülcemal **16:45** Kälimehed
17:50 Kättemaksukontor **19:00**
 TV3 uudised **19:30** Kahevõitlus
20:00 See pole lastesaade **20:30**
 Suletud uste taga **21:30** TV3 uudi-
 sed **22:00** Keskea röömud **23:05**
 Miljon moodust Läänes kärvata
01:40 Riviera **02:40** Kälimehed
03:45 Suletud uste taga **04:40**
 TV3 uudised **05:10** Keskea röömud

00:10 Emme **01:10** Tom talus
02:54 ERR.ee uudised **07:00**
 Ollie ja Kuu **07:10** Väike printsess
07:20 Ideefix **07:35** Lepatriinu ja
 Musta Kassi imelised lood **07:55**
 Hiir Hops **08:05** Pörsas Peppa
08:10 Rantšo **08:35** Mikk-Mikk ja
 seenerahvas **08:45** NOVA **09:00**
 Nõiakivi **09:30** Lotte **09:35** Ope-
 raator Kõps üksikul saarel **10:00**
 Osoon. Väikekiskjate jaht, puisniidud,
 väike-lehelind **10:30** Kõnnumaa-
 lased **10:55** 31. jaoskond **11:20** 31.
 jaoskond **11:40** OP **12:40** Abbas
 on Abbas **13:38** ERR.ee uudised
15:30 Operatsioon Ai **16:00**
 Lassie **16:25** Kõlakoguja **16:30**
 Rantšo **16:50** Riukliikud loomad
17:00 Mikk-Mikk ja seenerahvas
17:10 Hei, turbod! **17:20** Pörsas
 Peppa **17:30** Lepatriinu ja Musta
 Kassi imelised lood **17:50** Reba-
 sed ja mägrad **18:05** Neli ja pool
 sõpra **18:30** Minu lemmikloom
18:40 NOVA **18:55** Osoon. Väi-
 kekiskjate jaht, puisniidud, karu
19:25 Aktuaalne kaamera **19:30**
 Kõnnumaalased **20:00** Loomade
 salaalu **20:50** Metsikud bitid
21:00 Aktuaalne kaamera **21:30**
 Killud **22:00** Hea boss **23:55** 31.
 jaoskond

R 9. august

00:15 Vanad ja kobedad
00:40 Vanad ja kobedad
01:10 Võimu kants
02:05 Reisile minuga. Chalkidike
02:38 ERR.ee uudised
07:00 Prillitoos
08:00 Maahommik
08:45 Ringvaade suvel
09:15 Eesti mäng
10:00 Ühe maja lugu
10:30 Kutsuge ämmaemand!
11:20 Töörööbikud
11:50 Borneo töölaager
12:20 RUUM
12:50 Ainulaadne aastakäik
13:50 Õhinapõhised Peruus
14:20 Vanad ja kobedad
14:40 Vanad ja kobedad
15:05 Võimu kants
16:15 Südamed
17:05 Õne 13
17:35 Kutsuge ämmaemand!
18:30 Aktuaalne kaamera
18:45 Eesti mäng
19:30 Jaan Tättte. Sõbrad, teiega
 on hea
21:00 Aktuaalne kaamera **21:25**
 Sport **21:40** Vera **23:10** Minu
 meri **23:40** Vanad ja kobedad

00:00 Olümpiastuudio **00:10**
 Pariisi OM. Rannavõrkpall **01:10**
 Pariisi OM. Rannavõrkpall **02:10**
 Kaks Kanget Kagu-Aasias **03:00**
 NCIS: Kriminallistid **03:45** Kõk
05:40 Postimees.ee **06:00** Suve-
 reporter **07:00** Mägidoktor **08:00**
 Mägidoktor **09:00** Ööküjaline.
 Gerd Kanter **10:00** Ol

Kolm püha õhtusöömaaga

Kuidas kõik tegelikult oli? Esiaja salaajalugu

OLEV REMSU

„Ma pean teie ees vabandama,” jätkas Engelbert. „Olgugi, et meil on Liivimaa Konföderatsioon, ei ole me piirbürokratiast jagu saanud. Selles on süüdi orduriik, kelle maad siitpoolt jõge algavad, nemad ei salli liikumisvabadust. Tema Eminents, monsignor Hermann on probleemi püstitanud Riia peapiiskopi juures, Tema Eminents Albertus on probleemi tõstatanud paavst Innocentius Kolmanda juures, kuid ordu intrigeerib, vägevalt intrigeerib, teeb seda Saksa Rahva Püha Rooma keisririigi keisri Friedrich Teise Hohenstaufeni juures, nii et varsti puhkeb selle piiripunkti pärast paavsti ja keisri vahel sõda, küll näetel!”

„Me tuleme teile appi,” lubas Nevski. „Täname, seda on meile väga vaja,” ütles Engelbert.

„See valmistaks nii Albertusele kui Hermannile suurt rõõmu,” lausis kroonik Henricus.

Las sõdivad, Tšingist ainult rõõmustaks katoliiklaste sise-

sõda, mõtles Junus.

Ihkavad valmistada kannatusi teistele, ihkavad ise kannatada, mõtles sõjast Bogdo.

Riias need paavsti omad ja keisri omad ikka sõdisid, sekka veel burgerid, need rüütliid-mungad-preestrid-linnaisandad muud ei oskagi, kui ainult tapelda, ise räägivad kogu aeg rahust, armastusest ja üksmeelest, mõtles Aap.

Piirbürokratiat võttis aega mis võttis, viimaks sai karavan uuesti liikuma.

„Igatahes tunduvad need jurjev-lased olevat sõnapidajad mehed,” ütles Tverdilo. „Näe, sel Engelbertil – või mis ta nimi oligi? – on habemeoras juba lõual. Lubas habet kasvatama hakata, ongi kasvatanud.”

„Võibolla lihtsalt unustas? Või ei viitsinud?” arvas Tverdilo. „Kõik paksud on õndselt laisad.”

„Ja sel tõlgil on ka kitsekonts suti pikem,” ütles Tverdilo. „Tema küll ei unustanud, tema silub oma tüügest ühtejutti.”

Hakkas vihma ladistama, tuli pahvak rahetki, vabad tassid jäid tõmbasid välja kandetoolide katuse.

„Kuidas tunnete end, kõrgeaulised?” tuli Engelbert vürstidelt pärima.

„Millal jälle süüa saab?” küsis Nevski. „Mulle teie praed meeldivad.”

„Täna, jah, kokakunst on Tema Eminents Hermann Esimese hobi. Annan teie hinnangu talle edasi. Lõunaaplaagri lõome lahti siis, kui teil soovi on,” vastas Engelbert.

„Mul on kogu aeg soovi, kogu aeg,” ütles Nevski.

„Siis pooleteise tunni pärast,” otsustas Engelbert.

„Mis koht see on?” küsis Tverdilo.

„Nurmekund,” kuulus vastaseks.

„Alati siin sajab,” torises Nevski.

„Ja oleks, et ainult vihma,” nurises Tverdilo.

• „Siia teeme NFV,” sosis-
tas suurvürst väikevürs-
tile, kui Engelbert oli tagasi
karavani sappa ratsutanud.

„Ma ütlesin, et siin valitseb ordu, siin on meie palved nõrgema efektiivsusega,” seletas isa Engelbert. „See-eest saame aga teada, kuidas jumal orduisse suhtub. Meie palusime head ilma, seda ei tulnud, järelikult kõige-kõrgem ei salli ordu.”

„Siia teeme NFV,” sosis-
tas suurvürst väikevürstile, kui Engelbert oli tagasi karavani sappa ratsutanud. „Raudselt! NFV,” kinnitas väikevürst. „Nurmekunna Feodaalvabariigi.”

„Saadan oma oblaava peale, tulen ise ja ütlen – see maa on minu omand, mina olen teie uus süiserään ning te maksate makse mulle,” jätkas suurvürst. „Mida tähendab vabadus? Seda, et sul ei ole peremeest, võib igaüks sulle kallale tulla. Sellepärast, et ma teid ellu jätan, peate mulle obrokite maksma. Ja teie õnneks ei luba ma enam siin röövida. Ütlen kõigile röövlitele – röövige mujal, siin ei tohi!”

„See on Alempuaa, kohalikud hääldavad seda valesti Alempoiksiks, nad ei hiilga just oma kõr-

ge haridusega,” teatas järgmisel piiril kroonik Henricus.

„Mis sa kõhid, osta vildid,” ütles Nevski valjusti, aga lisas tasa Tverdilole. „Siia teeme Alempuaa Rahvademokraatliku Feodaalvabariigi. Seda ei hakka ma oma eelarvest ülal pidama, kuna inimesed on siin kirjaoskamatud ja neilt ei saa võtta kõrgeid makse.”

Ega ma mingi kirillitsas kõneleja ei ole, et vilte kannaksin, ma olen europlane ja ladinlane, mõtles Henricus uhkelt ning andis kolmandal piiril teada:

„Harju.”

„Ma liidan selle Harja Alempuaa, ehitan neile võimsa pealinna, kaevan siia Novgorodist sinna kanali, et oleks hea kohale purjetada, poleks vaja mööda kuivamaad looberdada,” tutvustas sosal oma suurejoonelisel plaani Nevski.

„Nimed on õndsed, ükski õige inimene ei suuda neid sõnakoletsi välja hääldada. Keel läheb sõlme!” protestis Tverdilo. „Kas meil on tarvis sõlmes keelega inimesi? Sõlmes keelega inimesest ei ole õiget maksumaksjat.” Järgneb

SUDOKU

		1	6		8	5		
4			2		5			3
	9							2
		9				6		
	7		9		1			4
		2					7	
	1							5
9			5		7			6
		5	1		3	9		

		9				2		
	8		7		6			4
7				1				6
2		4				8		3
			2		4			
1		5				9		4
9				6				8
	2		8		3			7
		6				3		

KUHU MINNA

• MUUSEUMID

Haapsalu linnuse muuseum
E-P 10–18. linnus.salm.ee.

Iloni Imedemaa teemakeskus
E-P 11–18. www.salm.ee.

Haapsalu raekoda
K-P 11–18. www.salm.ee.

Raudtee- ja sidemuuseum
K-P 11–17. www.salm.ee.

Ants Laikmaa muuseum
(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula):
K-P 11–17. www.salm.ee.

Rannarootsi muuseum
(Sadama 32, Haapsalu):

T–L kl 10–18, P ja E kl 10–16.
www.aiboland.ee.

Rõude muuseum
avatud reedel ja laupäeval kell 12–16, muul ajal ette teatades
roudemuuseum@gmail.com või
telefonil 5683 1203, Maie.

Lihula muuseum on avatud
1. mai – 30. september T–L kl 10–17.
Tel 509 9663. E-post:
lihulamuseum@laaneranna.ee.

Hanila muuseum:
ekskursioonid etteteatamisega.
Tel 509 9663. E-post:
hanilamuuseum@laaneranna.ee.

KAS LEHT EI JÕUA PIISAVALT KIIRESTI POSTKASTI?

**TELLI DIGILEHT
JUBA TÄNA!**

Hoia end kohaliku eluga kursis –
loe värsked uudiseid ja
paberlehe digiversiooni,
vaata galeriisid ning
palju muud huvitavat
Lääne Elu veebis.

Hinnad alates 1,50 €
Lääne Elu | online.le.ee

• NÄITUSED

Keskraamatukogu (Posti 3):
kojulaenutuse ja lugemissaali vitriinides näitusel Haapsalu sotsiaal-
maja keraamikaringi tööd.
Trepigalerii vitriinides Haapsalu
linna 745. aasta sünnipäevale pühendatud raamatunäitus „Haapsalu
linna pead läbi ajaloo”.

Lasteraamatukogus
(Wiedemanni 11): Tartu tantsu-
studio Duende flamenko-nukkude
näitus 30. septembrini.

Haapsalu linnagalerii
(K-P 12–18): Liivia Leškini
„Haapsalu suveniir” 4. augustini.

Haapsalu kunstikoolis (Jaani 2):
majagaleriis Kaja Hints „Vahemere
lood” 4. augustini.
Hoovigaleriis Tiina Ojaste maalinäi-
tus „Silmapiiril” avatud 18. augustini.
Keldrigaleriis Hõije Rahu fotonäi-
tus „Unenägu unenäo vahel” 11. au-
gustini.
Galeriid avatud K-P 12–18.

Lihula muuseumis
„Visandeid baltisaksa kultuuriloost”,
„Eveline von Maydell. Käärilõiked”.
Näitus avatud 30. septembrini.

Kullamaa kultuurimaja galeriis
näitused: „Kullamaa Muusika Selts
– 140” ja „Kullamaa Carl August
Tantoni orel 170”.

Ants Laikmaa muuseum
(Kadarpiku küla, Lääne-Nigula):
K-P kl 11–17 Herald Eelma graa-
fikanäitus, sissepääs muuseumi-
piletiga, www.salm.ee.

• **RAAMATUKOGUD**
Keskraamatukogu (Posti 3) ja
lasteosakond (Wiedemanni 11)
T–R 10–18, L 10–15, laenutuspunkt
(Kastani 7) suletud.

Uuemõisa raamatukogu
(Ehitajate tee 3, Uuemõisa)
K–N 12–13.30, 14–20, L 10–15.

Asuküla raamatukogu (Mägari
küla) T–K 10–18, N 10–16, R 9–15.
Iga kuu 2. ja 4. laupäeval 9–15.

Ridala raamatukogu
(Kooli 1, Panga küla) E–K 10–18,
N 14–19, R 10–14.

www.lib.haapsalu.ee.

Kui Sul on probleem
või pole oma muret
kellegagi jagada,
on Sul võimalus
abi saada
**LÄÄNEMAA
KRIISIABIKESKUSEST**

Psühholoogiline nõustamine
515 9572 / 5560 2367

Esmatasandi
psühholoogiline kriisiabi
(eesti k) - 5671 4273

Esmatasandi
psühholoogiline kriisiabi
(vene k) - 552 0094

Nõustamine toimub telefoni
teel, veebis või asukoht
kokkuleppel nõustajaga,
sh Kastani 7, Haapsalu.

Täpsem teave
laanemaakriisikeskus.
[weebly.com/](http://www.weebly.com/)

Kas nägid või kuulsid
midagi huvitavat?

Saada vihje veebis www.le.ee
või meiliaadressil info@le.ee.

MÜÜK

Auto- ja majavõtmete valmistamine, lukkude paigaldus ja müük. Auto-raadiod ja -kõlarid. Autoalarmid. LVL OÜ, Posti 39 (veetorn), tel 473 3247 ja 507 7979.

LEHMA KÕDUSÕNNIK 30 l /kott KUIV KÜTTEPUU 30, 40, 50 cm võrkotis. Tammaru Farm, info 523 8852, tg.ee.

9.8.24 toome kõrge kvaliteediga kodumaise sealiha, hakkliha, ahju-, grill-, suitsu- ja toorvorstid, šašlõkid, soolaliha, suitsusingsi, pasteedid, sealihakonservid ja subproduktid järgmistesse sihtkohtadesse: Järva-Jaani - Roosna-Alliku - Paide - Türi - Käru - Lelle - Kehtna - Rapla - Märjamaa - Laukna - Koluvere - Kullamaa - Lihula. Veerand siga al 3.75/kg, seahakkliha 4.50/kg. Väiksemaks tükeldamise võimalus. Tellimus esita 5358 6772 või vajanguperefarm@gmail.com. Tamed vahemikus 14-21, kellaage helistatakse veel ette.

13.8.24 toome kõrge kvaliteediga kodumaise sealiha, hakkliha, ahju-, grill-, suitsu- ja toorvorstid, šašlõkid, soolaliha, suitsusingsi, pasteedid, sealihakonservid ja subproduktid järgmistesse sihtkohtadesse: Kose - Keila - Vasalemma - Ämari - Riisipere - Turba - Risti - Palivere - Taevla - Linnamäe - Haapsalu. Veerand siga al 3.75/kg, seahakkliha 4.50/kg. Väiksemaks tükeldamise võimalus. Tellimus esita 5358 6772 või vajanguperefarm@gmail.com. Tamed vahemikus 14-21, kellaage helistatakse veel ette.

AUTOD

Peugeot 206, bensiin, 2004. a., kehtiv ülevaatus, heas korras, uued rehvid, piduriklotsid, esiamordid, tagasild vahetatud, tel 508 3495.

Müüa sõidukorras Honda Accord 2.2, 2006. a, sedaan, diisel, manuaal. Ülevaatus tehtud. Tel 5300 6126.

KINNISVARA

Müüa garaaž Pottissepa põik 2. Hind 7000.-, 5349 2076.

TEENUS

Paigaldame tänavakivi Haapsalus ja Läänemaal. Võta julgelt ühendust ja leiame kõigile küsimustele lahenduse. Tel 5632 7955 või dekkanehitus@gmail.com.

Developing Ehitus OÜ

Katuste renoveerimine, fassaaditööd, majade ehitus, üldehitus.

Tagame kvaliteedi. Pakume koostööd korteriühistutele.

Tel 5566 1168.

E-mail:

info@developingehitus.ee.

Hauaääraste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Ehitus- ja remonditööd. Katuseehitustööd. Katuse turvatööde müük ja paigaldus. Vihmaveesüsteemide müük ja paigaldus. Tel 5347 7919.

Katuste renoveerimine/paigaldus. Plekk-, eterniit-, karg- ja bituumenkatused. Vihmaveesüsteemid, erinevate plekkide paigaldus. Saabtehtud OÜ 5624 2511.

Ohtlike puude raie, võsaloikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Teen väiketehnikaga (kopp ja laadur) kaeve-, planeerimis- ja puurimistööd. Tel 5566 9722.

Korstnapühkimine ja pottsepatööd. www.laanekorsten.ee. Tel 553 1826.

Puurkaevude puurimine ja projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaerialdus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Rakkekaevude kaevamine, puhastamine, remont ja rõngaste vahetamine. Kaevuümbriste ehitus ja käsi-pumpade remont. Tel 557 4792.

PUIT

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

Kuivad pakitud kütteklotsid. Vedu tasuta. Tel 5383 9215.

Müüa kuiva, toorest ja metsakuiva puud, transport. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja pörandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuid. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Müüa 3meetrist küttepuid: must lepp, hall lepp, kask koos kohaletoomisega, miinimumkogus 15 tihumeetrit. Lisainfo tel 5829 3564.

Otse tootjalt: puitbrikett al 23.-, turbabrikett al 210.-, Premium pellet 6-8 mm al 240.-, kivisüsi, kask 30 cm 40 l al 4.- ja klotsid al 2.50. Kütteladu24, tel 506 8501.

Müüa kuiva sangleppa. Pikkus 40 ja 50 cm. Hind 75.-/rm. 20 cm pikkused halud kotis, hind 4.- kott. Vedu alates 5 rm. E-R 9-16. Info 5668 1436.

Müüa küttepuid (30 cm). Hind alates 60.- rm. Tel 5342 1344.

KOOLITUS

Fixum Autokoolis algab 17. augustil

VEOAUTO- JA BUSSIJUHI TÄIENDÕPPEKURSUS.

Info tel 511 8111.

OTSIN TÖÖD

Maaler-krohvija otsib tööd. Võib pakkuda ka väiksemaid üldehitustöid. Tel 5637 1399.

Haapsalu Spordibaasid võtab tööle

UJULA HOOLDUSTEHNİK/ KLIENDITEENINDAJA

Tööülesanneteks on tehnika hoolustööd ja hommikuujumise administreerimine. Kandidaadilt eeldame eesti keele oskust healtasemel ning arvuti kasutamise oskust kesktasemel. Väljaõpe kohapeal. Lisainfo: www.hsb.ee. CV ja soovivaaldust ootame meiliaadressile personal@hsb.ee kuni 12.8.2024.

Toimetus kuulutuste sisu eest ei vastuta.

TEADE

Sadama tänav on ajutiselt suletud 6.8.2024 - 9.8.2024 seoses kaevetöödega.

Vabandame võimalike ebameeldivuste pärast.

Rannavesi Ehitus OÜ

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluääred, lepikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

OLULISED TELEFONINUMBRID

Kiirabi, politsei, päästeamet	112
Perearsti nõuandetelefon	1220
Läänemaa haigla registratuur	472 5800
Usaldustelefon	126
Lasteabitelefon	116 111
Läänemaa naiste tugikeskus	504 2300
Maanteeinfo	1247
Haapsalu linnavalitsus	472 5300
Haapsalu veevärk operatiivinfo näitude teatamine	473 5013 473 5016
Imatra Elekter, rikketelefon	715 0188

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

HOOLI RASKUSTESSE SATTUNUD PEREDEST!

Läänemaa Abikassa ootab heade inimeste ja organisatsioonide annetusi, et toetada raskustesse sattunud peresid Läänemaal.

Annetusi saab teha MTÜ Läänemaa Abikassa kontole EE592200221046665398, Swedbank AS.

Teave veebis www.abikassa.ee.

E-post laanemaa.abikassa@gmail.com.

Läänemaa vähiühing on pakkunud oma liikmeile ja nende peredele tuge juba üle kümne aasta.

Oleme tänulikud abi ja toetuse eest.

Läänemaa vähiühing, SEB EE621010220047448013.

PEETER SAAR

Mälestame head majanaabrit. Avaldame kaastunnet Maimole lastega.

KÜ Pottissepa 1

Avaldame kaastunnet Aimarile ja Piretile lastega

PEETER SAARE kaotuse puhul.

Kaja ja Kristi peredega

Vaikselt kustus elutuli, põlema jäi küünlaleek...

KOOS ON SOODSAM!

Digi- ja paberlehe tellimiseks võta ühendust meili teel le@le.ee või telefonil **473 7111**.

Kohalikud uudised seitse päeva nädalas

Toimetus avatud E-R 8.00-16.30

Reklaamisovoid: reklaam@le.ee

Kuulutused, teated: le@le.ee

Üldinfo: info@le.ee

ORU KOOL 1993

Oru Kooli toredasse kollektiivi on uuest õppeaastast oodatud loodusainete õpetajad

- loodusõpetus 2.-3. kooliaste
- bioloogia 3. kooliaste,
- geograafia 3. kooliaste,
- keemia 3. kooliaste,
- füüsika 3. kooliaste

Tunnikoormus ja õppeained kokkuleppel

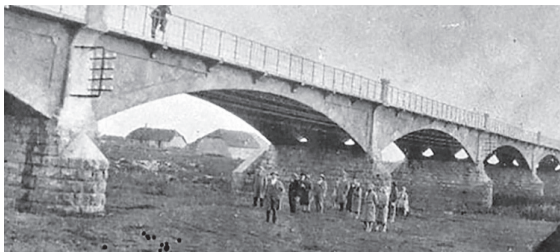
Sooviavaldus ja CV palun saata 11. augustiks e-posti aadressile direktor@oru.edu.ee
Lisainfo telefonidel 5298118 ja 56461969

HINGEVIUL MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E-R 10-15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hoolustööd Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumise ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

FOTIS

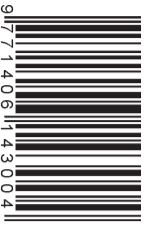
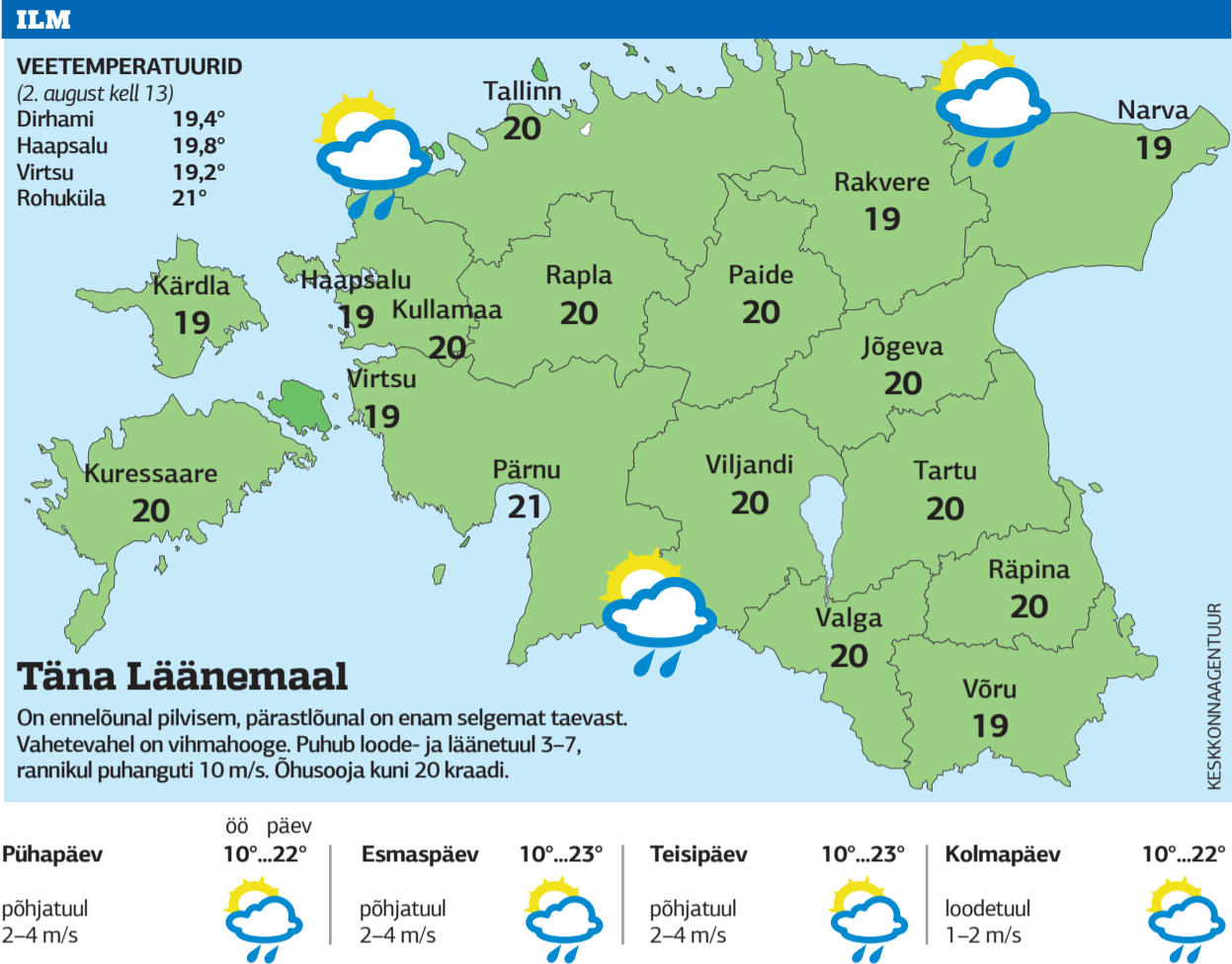
Kasari hüdromeetria jaam sai saja-aastaseks

Sada aastat tagasi 31. juulil 1924 avati vana Kasari silla tugisamba küljes Kasari jõe esimene veetaseme vaatluslatt, kirjutas keskkonnaagentuur oma blogis. Samal aastal avati 15 uut vaatluspunkti, millest enamik on hiljem suletud. Kasari seirejaamaga ühevanuseid jaamu on seitse: Tänassilma jaam Tänassilma jõel, Riisa jaam Halliste jõel, Tõrve jaam Pedja jõel, Röpina jaam Võhandu jõel ja Aesoo jaam Navesti jõel.

Uute hüdromeetria jaamade avamiseks andsid suurima tõuke riiklikud muudatused majanduses: tekkis vajadus vesiehitiste ja veevarustuse projekteerimisel alusandmete järele. Lisaks näitasid uute jaamade vajadust ka suured üleujutused mitmes Eesti paigus. Halliste ja Kasari jõgede uurimisele andsid samuti tõuke 1923.–1924. aastatel esinenud uputused Pärnu- ja Viljandimaa jõgedel.

Esialgu tegi Kasaris vaatlust sillavaht. Praegune vaatlusjaam, mis asub vanast maanteesillast üle poole kilomeetri ülesvoolu, automatiseeriti 2006. aastal. Samas asub ka vooluhulga mõõtmise lävend.

KAIRE REILJAN

VAATA KA
WWW.LE.EE

MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts kuulutab välja EMKVF „Perioodi 2021-2027 kogukonna juhitud kohaliku arengu toetus” 2024. aasta taotlusvooru

Projektitoetuse taotlusi võetakse vastu järgmistest tegevussuundadest

1. Vee-elusressursside väärimine ja otseturustamine. Toetusvahendite maht 231 582,61 €.
2. Sadamate taristu parendamine ja pakutavate teenuste mitmekesistamine. Toetusvahendite maht 500 000 €.
3. Majandustegevuse mitmekesistamine. Toetusvahendite maht 231 582,61 €.
4. Looduskeskkonna tingimuste parendamine. Toetusvahendite maht 50 000 €.
5. Kalandus- ja merendustraditsioonide edendamine. Toetusvahendite maht 92 633,05 €.
6. Kalurite teadmiste ja oskuste edendamine. Toetusvahendite maht 92 633,04 €.

Projektitoetuste taotlusi saab esitada e-PRIA keskkonnas 4. – 17. september 2024.

Projektitoetuste taotlusi saab esitada ainult e-PRIA iseteeninduskeskkonnas www.pria.ee. Toetuse taotlusi saab esitada 17. septembri kella 23.59-ni.

Projektitoetust saavad taotleda:

1. Vee-elusressursside väärimise ja otseturustamise tegevussuund: kalandussektori mikroettevõtjad ja tulundusühistud.
2. Sadamate taristu parendamise ja pakutavate teenuste mitmekesistamise tegevussuund: KOV, KOV-i MTÜ-d ja SA-d, kalandussektori MTÜ-d ja SA-d, kalandussektori ettevõtjad.
3. Majandustegevuse mitmekesistamise tegevussuund: kalandussektori mikroettevõtja, kes on 2023. aastal tegelenud piisaval määral majandustegevusega kalapüügi tegevusalal (lossitud kalapüügi väärtus on suurem kui 2029,20 €).
4. Looduskeskkonna tingimuste parendamise tegevussuund: KOV või KOV üksus, MTÜ või SA.
5. Kalandus- ja merendustraditsioonide edendamise tegevussuund: KOV või KOV üksus, MTÜ või SA.
6. Kalurite teadmiste ja oskuste edendamise tegevussuund: MTÜ ja SA või kalandussektori ettevõtja.

Projektitoetust saavad taotleda need eelpool loetletud juriidilised isikud, kelle tegevus viiakse ellu Läänemaa kalanduspiirkonnas – Lääne-Nigula vallas, Vormsi vallas, Lääneranna (endise Hanila ja Lihula) vallas või Haapsalu linnas. Juhul kui toetatav tegevus panustab mõne teise piirkonna eesmärkidesse, mille eesmärk ja ulatus on laiem kui Läänemaa piirkond, võib tegevust ellu viia ka teistes piirkondades, näiteks otseturustamisega seotud tegevused, looduskeskkonna parendamisega seotud tegevused, koolitused, sündmused jms.

Projektitaotluste hindamine

Esitatud taotlusi hindab MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts üldkogu poolt kinnitatud hindamiskomisjonist vähemalt 5 komisjoni liiget alljärgnevat kriteeriumide alusel:

Üldised hindamiskriteeriumid

1. Projekti kooskõla Läänemaa rannakalanduse strateegia eesmärkidega
2. Kavandatud tegevuste realistlikkus
3. Kavandatud tegevuste kehtlikkus
4. Kavandatud tegevuste uuenduslikkus
5. Projektitaotluse esitaja taust
6. Kavandatud tegevuste keskkonnasäästlikkus

Teljespetsiifilised hindamiskriteeriumid Vee-elusressursside väärimine ja otseturustamine

1. Kavandatud tegevusel kasvab kõrgemate lisandväärtusega toodete loomine
2. Kavandatud tegevusega väärimataks kohalikke ressursse (kohaliku kala ja teisi vee-elusressursse)

Sadamate taristu parendamine ja pakutavate teenuste mitmekesistamine

1. Kavandatud tegevusel kasvab sadamas pakutavate teenuste mitmekesisus
2. Kavandatud tegevusel kasvab sadama kasutatavus

Majandustegevuse mitmekesistamine

1. Kavandatud tegevus aitab kaasa lisisissetuleku loomisele
2. Kavandatud tegevusel rakendatakse kohapealseid ressursse

Looduskeskkonna tingimuste parendamine

1. Kavandatud tegevus aitab parandada looduskeskkonna tingimusi
2. Kavandatud tegevusel paraneb kalavarude olukord

Kalandus- ja merendustraditsioonide edendamine

1. Kavandatud tegevused on suunatud laiale isikute ringile
2. Kavandatud tegevused aitavad kaasa kalandus- ja merendustraditsioonide säilimisele ja edendamisele

Kalurite teadmiste ja oskuste edendamine

1. Kavandatud tegevusel omandab projektis osalenu uue vajaliku oskuse

Hindepunkte taotlustele antakse 0 – 5. Taotluste paremusjärjestus moodustatakse taotluste alusel, mille koondhinne on vähemalt 60% maksimumhindest ehk koondhinne on 3 või sellest suurem. Paremusjärjestus moodustatakse iga tegevussuuna kohta eraldi kuni vahendite lõppemiseni tegevussuunas. Projektitoetuste taotluste paremusjärjestuse ning rahastamise ettepaneku kinnitab Läänemaa Rannakalanduse Seltsi üldkoosolek. Projektitaotluste detailse hindamiskorra ja kriteeriumitega saab tutvuda ühingu koduleheküljel www.lrs.ee projektitoetuste jaotuses.

Konsultatsioonivõimalused

Info ja konsultatsioonide saamiseks võtta ühendust telefonil +372 5301 9815, e-posti aadressil info@lrs.ee või eelkõikuleppel MTÜ Läänemaa Rannakalanduse Selts kontoril aadressil Nurme 2, Haapsalu. Valiku erinevatest abimaterjalidest taotluse koostamiseks leiab ühingu koduleheküljelt www.lrs.ee jaotusest „Projektitoetused“.

